

Wyniki Standardowe 2021 uzyskane przez gospodarstwa rolne osób prawnych uczestniczących w Polskim FADN

Część II. Analiza Wyników Standardowych

WARSZAWA 2023

Wyniki Standardowe 2021 uzyskane przez gospodarstwa rolne osób prawnych uczestniczących w Polskim FADN

Część II. Analiza Wyników Standardowych

OPRACOWAŁ ZESPÓŁ:

mgr Monika Juchniewicz
mgr inż. Katarzyna Kambo

Warszawa 2023

Redakcja techniczna
Monika Furmaniak

Projekt okładki
Dział Wydawnictw

ISBN 978-83-7658-932-9 (pdf)

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
- Państwowy Instytut Badawczy
Zakład Rachunkowości Gospodarstw Rolnych
00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20
Tel.: +48 (22) 505 45 82
E-mail: portal@fadn.pl
Internet: www.fadn.pl; www.polskifadn.eu

Spis treści

Uwagi wstępne	7
1. Analiza rozkładów liczebności gospodarstw rolnych z osobowością prawną w polu obserwacji Polskiego FADN.....	8
1.1. Pole obserwacji Polskiego FADN	8
2. Analiza Wyników Standardowych	10
2.1. Wyniki Standardowe według typów rolniczych.....	10
2.1.1. Potencjał produkcyjny gospodarstw rolnych według typów rolniczych	10
2.1.2. Wyniki działalności gospodarstw rolnych według typów rolniczych	13
2.2. Wyniki Standardowe według klas wielkości ekonomicznej	34
2.2.1. Potencjał produkcyjny gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej	34
2.2.2. Wyniki działalności gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej	37
Wnioski	58

Spis wykresów

Wykres 1.1-1	Rozkład liczebności gospodarstw rolnych z osobowością prawną według typów rolniczych oraz klas wielkości ekonomicznej w polu obserwacji Polskiego FADN	9
Wykres 2.1-1	Zasoby ziemi w gospodarstwach rolnych z pola obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych	10
Wykres 2.1-2	Pogłowie zwierząt w polu obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych (w jednostkach przeliczeniowych LU)	11
Wykres 2.1-3	Nakłady pracy w polu obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych (w osobach przeliczeniowych - AWU)	12
Wykres 2.1-4	Wartość Standardowej Produkcji dla pola obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych	13
Wykres 2.1-5	Wielkość nakładów pracy w przeliczeniu na gospodarstwo według typów rolniczych	14
Wykres 2.1-6	Udział dodzierżawionych użytków rolnych w całkowitej powierzchni użytków rolnych gospodarstwa według typów rolniczych	15
Wykres 2.1-7	Produkcja na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	16
Wykres 2.1-8	Struktura produkcji ogółem według typów rolniczych	17
Wykres 2.1-9	Udział zużycia wewnętrznego w produkcji ogółem według typów rolniczych	18
Wykres 2.1-10	Produkcja zwierzęca na 1 LU według typów rolniczych	18
Wykres 2.1-11	Koszty produkcji na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	19
Wykres 2.1-12	Struktura kosztów ogółem według typów rolniczych	20
Wykres 2.1-13	Koszt wytworzenia 1 zł produkcji ogółem według typów rolniczych	20
Wykres 2.1-14	Relacja kosztów bezpośrednich do produkcji ogółem według typów rolniczych	21
Wykres 2.1-15	Struktura kosztów bezpośrednich według typów rolniczych	22
Wykres 2.1-16	Koszty nasion, środków ochrony roślin i nawożenia na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	23
Wykres 2.1-17	Koszty energii elektrycznej i paliw na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	23
Wykres 2.1-18	Udział amortyzacji w wartości dodanej brutto według typów rolniczych	24
Wykres 2.1-19	Udział kosztów czynników zewnętrznych w wartości dodanej netto według typów rolniczych	25
Wykres 2.1-20	Koszty bezpośrednie produkcji roślinnej na 1 ha według typów rolniczych	25
Wykres 2.1-21	Koszty bezpośrednie produkcji zwierzęcej na 1 LU według typów rolniczych	26
Wykres 2.1-22	Wartość dodana netto na osobę pełnozatrudnioną w porównaniu z przeciętnym rocznym wynagrodzeniem netto w gospodarce narodowej według typów rolniczych	27
Wykres 2.1-23	Dopłaty do działalności operacyjnej oraz dochód netto z gospodarstwa rolnego według typów rolniczych	28
Wykres 2.1-24	Wartość dodana netto na 1 ha powierzchni użytków rolnych według typów rolniczych	29
Wykres 2.1-25	Dochód netto z gospodarstwa rolnego na 1 ha powierzchni własnych użytków rolnych według typów rolniczych	29
Wykres 2.1-26	Struktura aktywów w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	30
Wykres 2.1-27	Struktura aktywów trwałych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	31
Wykres 2.1-28	Struktura aktywów obrotowych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	31
Wykres 2.1-29	Struktura pasywów w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	32
Wykres 2.1-30	Relacja przepływów pieniężnych (2) do aktywów ogółem według typów rolniczych	33
Wykres 2.2-1	Zasoby ziemi w gospodarstwach rolnych z pola obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej	34
Wykres 2.2-2	Pogłowie zwierząt w polu obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej (w jednostkach przeliczeniowych LU)	35
Wykres 2.2-3	Nakłady pracy w polu obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej (w osobach przeliczeniowych AWU)	36
Wykres 2.2-4	Wartość Standardowej Produkcji dla pola obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej	36
Wykres 2.2-5	Wielkość nakładów pracy w przeliczeniu na gospodarstwo według klas wielkości ekonomicznej	37
Wykres 2.2-6	Udział dodzierżawionych użytków rolnych w całkowitej powierzchni użytków rolnych gospodarstwa według klas wielkości ekonomicznej	38

Wykres 2.2-7	Produkcja na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	39
Wykres 2.2-8	Struktura produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej.....	40
Wykres 2.2-9	Udział zużycia wewnętrznego w produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej.....	41
Wykres 2.2-10	Produkcja zwierzęca na 1 LU według klas wielkości ekonomicznej.....	41
Wykres 2.2-11	Koszty produkcji na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	42
Wykres 2.2-12	Struktura kosztów ogółem według klas wielkości ekonomicznej.....	43
Wykres 2.2-13	Koszt wytworzenia 1 zł produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej.....	44
Wykres 2.2-14	Relacja kosztów bezpośrednich do produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej.....	44
Wykres 2.2-15	Struktura kosztów bezpośrednich według klas wielkości ekonomicznej.....	45
Wykres 2.2-16	Koszty nasion, środków ochrony roślin i nawożenia na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	46
Wykres 2.2-17	Koszty energii elektrycznej i paliw na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	47
Wykres 2.2-18	Udział amortyzacji w wartości dodanej brutto według klas wielkości ekonomicznej.....	47
Wykres 2.2-19	Udział kosztów czynników zewnętrznych w wartości dodanej netto według klas wielkości ekonomicznej.....	48
Wykres 2.2-20	Koszty bezpośrednie produkcji roślinnej na 1 ha według klas wielkości ekonomicznej.....	49
Wykres 2.2-21	Koszty bezpośrednie produkcji zwierzęcej na 1 LU według klas wielkości ekonomicznej.....	49
Wykres 2.2-22	Wartość dodana netto na osobę pełnozatrudnioną w porównaniu z przeciętnym rocznym wynagrodzeniem netto w gospodarce narodowej według klas wielkości ekonomicznej.....	50
Wykres 2.2-23	Dopłaty do działalności operacyjnej oraz dochód netto z gospodarstwa rolnego według klas wielkości ekonomicznej.....	51
Wykres 2.2-24	Wartość dodana netto na 1 ha powierzchni użytków rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	51
Wykres 2.2-25	Dochód netto z gospodarstwa rolnego na 1 ha powierzchni własnych użytków rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	52
Wykres 2.2-26	Struktura aktywów w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	53
Wykres 2.2-27	Struktura aktywów trwałych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	54
Wykres 2.2-28	Struktura aktywów obrotowych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	55
Wykres 2.2-29	Struktura pasywów w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	56
Wykres 2.2-30	Relacja przepływów pieniężnych (2) do aktywów ogółem według klas wielkości ekonomicznej.....	57

Wykaz skrótów

AWU	- jednostka przeliczeniowa pracy (ang. Annual Work Unit).
CAP	- Wspólna Polityka Rolna (ang. Common Agricultural Policy).
COP	- gospodarstwa specjalizujące się w produkcji zbóż, roślin oleistych i białkowych (ang. specialist cereals, oilseed and protein crops).
DG-AGRI	- Dyrekcja Generalna ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich (ang. Directorate-General for Agriculture and Rural Development).
EC	- Komisja Europejska (ang. European Commission).
ESU	- europejska jednostka wielkości (ang. European Size Unit).
EU	- Unia Europejska (ang. European Union).
EUR	- oznaczenie jednostki monetarnej o nazwie „euro”.
euro	- jednostka monetarna, obowiązująca w większości państw członkowskich Unii Europejskiej.
EUROSTAT	- Europejski Urząd Statystyczny.
FADN	- Sieć Danych Rachunkowych Gospodarstw Rolnych (ang. Farm Accountancy Data Network).
FWU	- jednostka przeliczeniowa pracy członków rodziny (ang. Family Work Unit).
GUS	- Główny Urząd Statystyczny.
IERiGŻ-PIB	- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy.
KE	- Komisja Europejska.
LU	- jednostka przeliczeniowa zwierząt (ang. Livestock Unit).
OGA	- działalność gospodarcza inna niż rolnicza bezpośrednio związana z gospodarstwem (ang. Other Gainful Activities).
ONW	- obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania – ONW (ang. Less Favoured Areas (LFA)).
Polski FADN	- System Zbierania i Wykorzystywania Danych Rachunkowych z Gospodarstw Rolnych.
SGM	- Standardowa Nadwyżka Bezpośrednia (ang. Standard Gross Margin).
SO	- Standardowa Produkcja (ang. Standard Output).
UAA	- ziemia użytkowana dla celów rolniczych = użytki rolne (ang. Utilized Agricultural Area).
UR	- użytki rolne.
WTGR	- Wspólnotowa Typologia Gospodarstw Rolnych.
ZRGR	- Zakład Rachunkowości Gospodarstw Rolnych.

Uwagi wstępne

Publikacja jest drugą częścią Wyników Standardowych¹.

Przedmiotem opracowania jest analiza wybranych rezultatów działalności uzyskanych przez gospodarstwa rolne z osobowością prawną, które uczestniczyły w 2021 roku w badaniach ankietowych prowadzonych w ramach systemu zbierania i wykorzystywania danych rachunkowych z gospodarstw rolnych (Polski FADN).

Głównym celem analizy jest wskazanie podstawowych czynników kształtujących dochody gospodarstw rolnych z osobowością prawną znajdujących się w polu obserwacji Polskiego FADN w 2021 roku.

Gospodarstwa będące przedmiotem analizy pogrupowano według dwóch kryteriów: typu rolniczego i wielkości ekonomicznej. Wielkość ekonomiczna gospodarstw z osobowością prawną, dla których obliczono wyniki, została ustalona na podstawie danych rachunkowych i parametrów SO „2013”.

Ze względu na niewielką liczebność zbioru gospodarstw z osobowością prawną (151 gospodarstw), która nie zapewniała wymaganej liczby gospodarstw do prezentowania wyników dla standardowego grupowania FADN, na użytek niniejszej analizy zmodyfikowano grupowanie według typów rolniczych. Zamiast klasyfikacji TF8 wydzielono 3 grupy: gospodarstwa polowe (typ 1), gospodarstwa z produkcją zwierzęcą (typy 5, 6 i 7) oraz gospodarstwa z produkcją mieszaną (typ 8). Dane dla typów 5 i 6 oraz dla typu 7 nie są prezentowane osobno w tabelach i na wykresach, ponieważ liczebność każdej z tych grup była mniejsza od 15 gospodarstw, a zgodnie z zasadami FADN publikowane są dane średnie z grupy powyżej 15 podmiotów (obiektów).

Specyfika gospodarstw z osobowością prawną wynikająca z faktu, że pod względem wielkości ekonomicznej są to gospodarstwa najczęściej bardzo duże, wymusiła również zmianę grupowania tych gospodarstw według klas wielkości ekonomicznej. Gospodarstwa z osobowością prawną na użytek niniejszej analizy pogrupowane zostały według 5 klas wielkości ekonomicznej: od 4 do 100 tys. euro SO, od 100 do 250 tys. euro SO, od 250 do 500 tys. euro SO, od 500 do 1 000 tys. euro SO oraz powyżej 1 000 tys. euro SO.

W analizie wykorzystano wybrane zmienne charakteryzujące populację, zasoby produkcyjne gospodarstw, produkcję i koszty, dopłaty do działalności operacyjnej oraz nadwyżki ekonomiczne.

Używane w niniejszym opracowaniu pojęcie „gospodarstwo” jest równoznaczne z pojęciem „gospodarstwo z osobowością prawną”.

¹Kambo K., Juchniewicz M.: Wyniki Standardowe 2021 uzyskane przez gospodarstwa rolne osób prawnych uczestniczących w Polskim FADN. Część I. Wyniki Standardowe, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2023.

1. Analiza rozkładów liczebności gospodarstw rolnych z osobowością prawną w polu obserwacji Polskiego FADN

Bieżący rozdział zawiera analizę rozkładu gospodarstw z osobowością prawną znajdujących się w polu obserwacji gospodarstw z osobowością prawną Polskiego FADN według tych samych dwóch klasyfikacji zdefiniowanych Wspólnotową Typologią Gospodarstw Rolnych²: wielkości ekonomicznej³ i typu rolniczego, które wykorzystywane są w ustaleniu planu wyboru próby gospodarstw rolnych Polskiego FADN.

1.1. Pole obserwacji Polskiego FADN

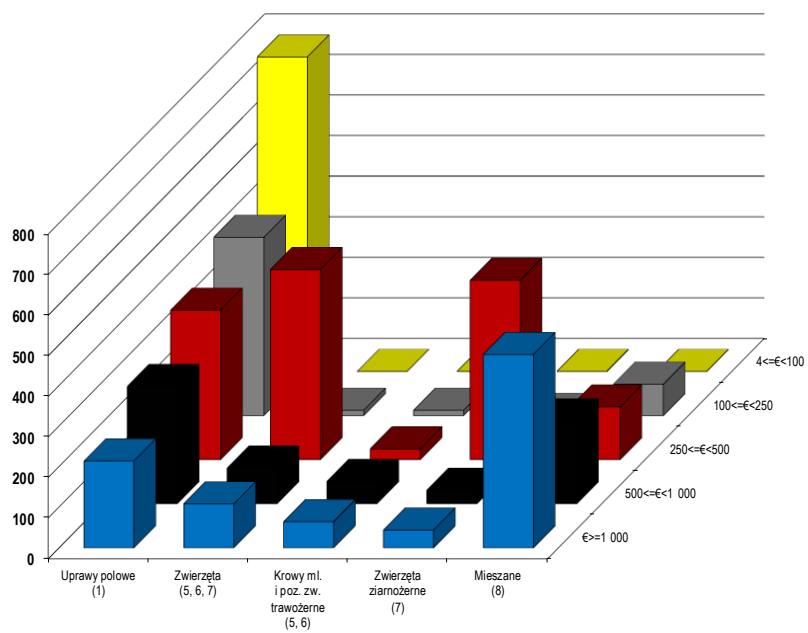
W 2021 roku w próbie Polskiego FADN reprezentowanych było 3 652 gospodarstwa rolne posiadające osobowość prawną. Zdecydowaną większość tej populacji gospodarstw stanowiły jednostki wyspecjalizowane w uprawach polowych (57%). Gospodarstwa o mieszanej produkcji roślinnej i zwierzęcej stanowiły 36%, a udział gospodarstw wyspecjalizowanych w produkcji mleka i zwierząt ziarnożernych (trzoda chlewna i drób) wynosił odpowiednio 4% i 3%.

Analizując rozkład według potencjału ekonomicznego, największy udział stanowiły gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO (26%), zaś najmniejszy gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO (15%) (patrz: Wykres 1.1-1).

² Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) nr 1198/2014 z dnia 1 sierpnia 2014 r. uzupełniające rozporządzenie Rady (WE) nr 1217/2009 ustanawiające sieć zbierania danych rachunkowych o dochodach i działalności gospodarczej gospodarstw rolnych w Unii Europejskiej oraz Rozporządzenie Wykonawcze Komisji (UE) 2015/220 z dnia 3 lutego 2015 r. ustanawiające zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1217/2009 ustanawiającego sieć zbierania danych rachunkowych o dochodach i działalności gospodarczej gospodarstw rolnych w Unii Europejskiej z późn.zm.

³ Uwaga: W tekście opracowania rozmiary wielkości ekonomicznej wyrażane są w euro, natomiast dla uproszczenia zapisu na wszystkich wykresach rozmiary prezentowane są w tysiącach euro.

Wykres 1.1-1 Rozkład liczebności gospodarstw rolnych z osobowością prawną według typów rolniczych oraz klas wielkości ekonomicznej w polu obserwacji Polskiego FADN

2. Analiza Wyników Standardowych

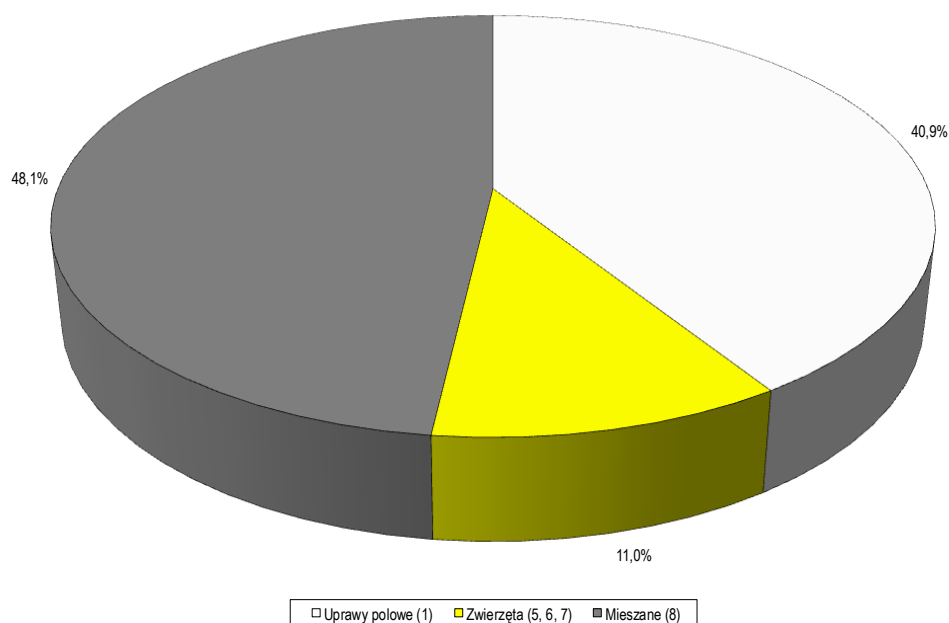
Analizę wyników Standardowych podzielono na dwie części: w pierwszej zaprezentowano strukturę zasobów ziemi, wielkość pogłowia zwierząt, nakłady pracy oraz wartość Standardowej Produkcji, natomiast w drugiej przeanalizowano wybrane parametry wynikowe. Analizę wykonano dla grup gospodarstw wyróżnionych według typów rolniczych oraz klas wielkości ekonomicznej.

2.1. Wyniki Standardowe według typów rolniczych

2.1.1. Potencjał produkcyjny gospodarstw rolnych według typów rolniczych

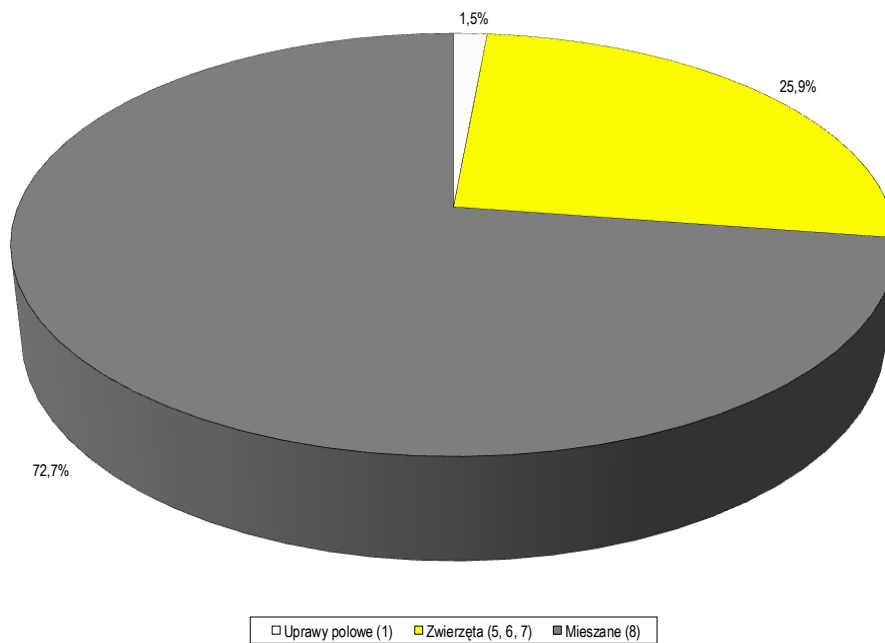
Analizując zasoby ziemi w gospodarstwach rolnych posiadających osobowość prawną można zauważyć, że 48,1% powierzchni UR znajdowało się w użytkowaniu gospodarstw mieszanych. Duży udział UR znajduje się także w użytkowaniu gospodarstw nastawionych na uprawy polowe (40,9%), a w dyspozycji gospodarstw z produkcją zwierzęcą znajdowało się zaledwie 11% UR (patrz: Wykres 2.1-1).

Wykres 2.1-1 Zasoby ziemi w gospodarstwach rolnych z pola obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych

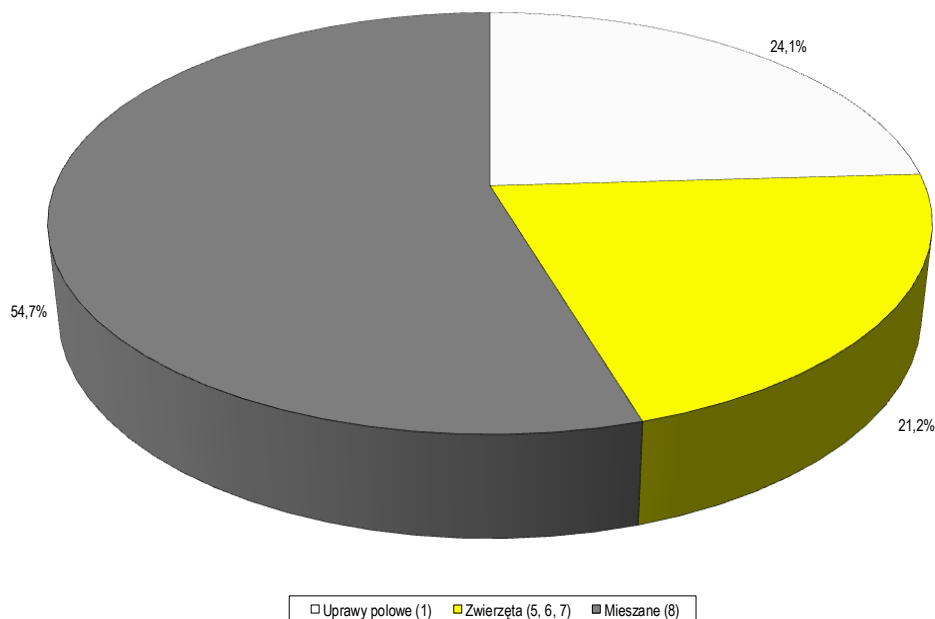
W gospodarstwach mieszanych odnotowano 72,7% pogłowia zwierząt (patrz: Wykres 2.1-2). W gospodarstwach ze zwierzętami znajdowało się 25,9% LU, a w gospodarstwach z uprawami polowymi 1,5% pogłowia zwierząt.

Wykres 2.1-2 Pogłowia zwierząt w polu obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych (w jednostkach przeliczeniowych LU)

Gospodarstwa mieszane angażowały 54,7% nakładów pracy ogółem wyrażonych liczbą osób pełnozatrudnionych (AWU). W gospodarstwach nastawionych na uprawy polowe znajdowało się 24,1% AWU, a w gospodarstwach z produkcją zwierzęcą 21,2% nakładów pracy (patrz: Wykres 2.1-3).

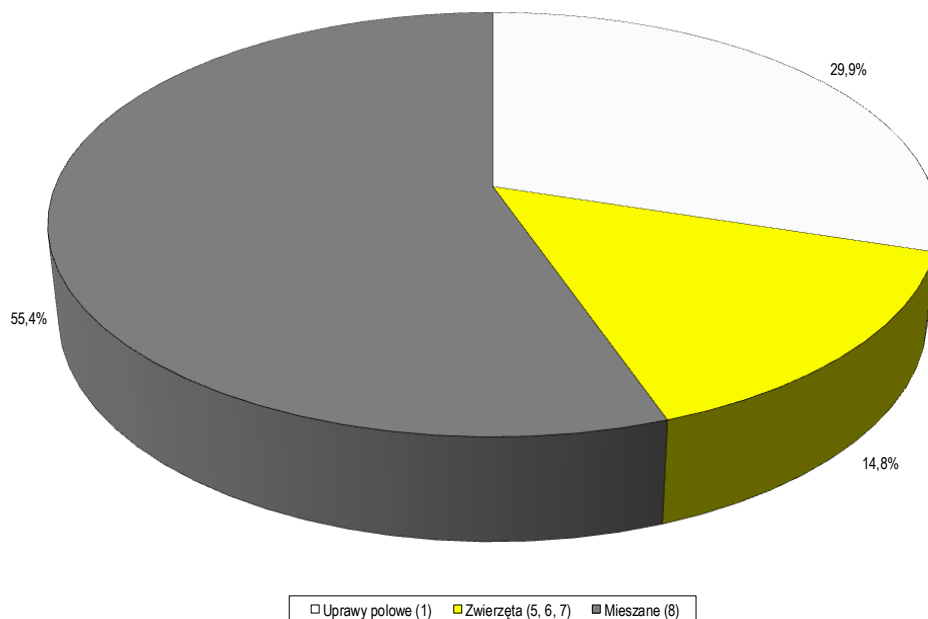
Wykres 2.1-3 Nakłady pracy w polu obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych (w osobach przeliczeniowych - AWU)

Mimo, że gospodarstwa mieszane stanowiły zaledwie 20% ogółu próby gospodarstw osób prawnych, skupione w nich było 55,4% wartości wytworzonej Standardowej Produkcji⁴. Udział gospodarstw specjalizujących się w uprawach polowych w wartości wytworzonej Standardowej Produkcji wynosił 29,9%, a w gospodarstwach zwierzęcych 14,8% (patrz: Wykres 2.1-4).

⁴ Standardową Produkcję należy rozumieć jako potencjalnie możliwą do wytworzenia wartość produkcji w przeciętnych warunkach przyrodniczo-ekonomicznych w danym regionie. Należy nadmienić, iż rolnicy lepiej zarządzający gospodarstwem, dysponujący lepszymi glebami itp., z reguły uzyskują wyższą wartość produkcji rolniczej (SE135+SE206) obliczonej na podstawie danych z rzeczywistej działalności, niż obliczonej na podstawie średnich współczynników SO.

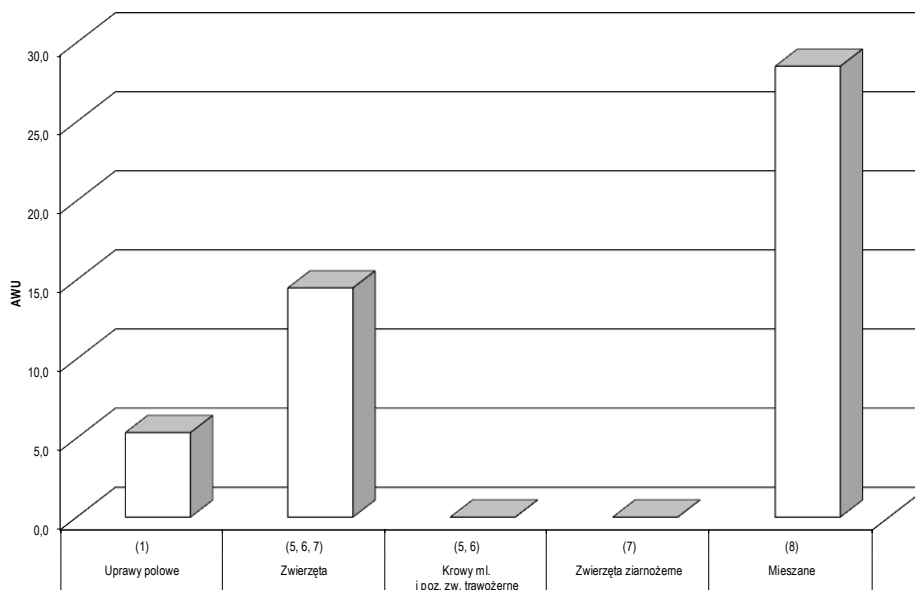
**Wykres 2.1-4 Wartość Standardowej Produkcji dla pola obserwacji
Polskiego FADN według typów rolniczych**

2.1.2. Wyniki działalności gospodarstw rolnych według typów rolniczych

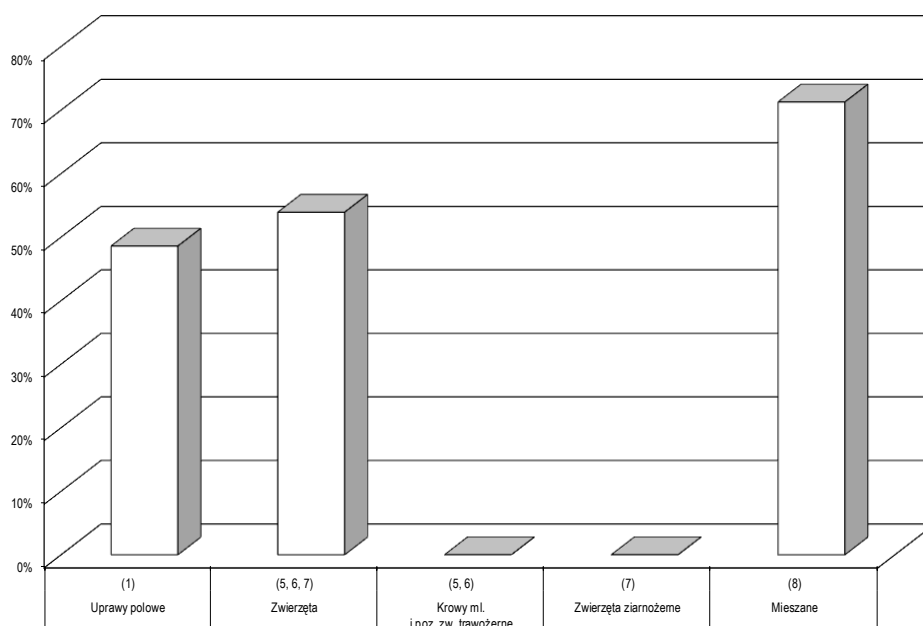
Specyfika gospodarstw z osobowością prawną polega między innymi na tym, że są to najczęściej wielkoobszarowe gospodarstwa spółdzielcze lub spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o dużej skali produkcji realizowanej w oparciu o pracę najemną. Z tego względu gospodarstwa te charakteryzują się całkowitym brakiem nakładów pracy własnej przy wykorzystaniu nakładów pracy najemnej. Największymi nakładami pracy wyrażonymi liczbą osób pełnozatrudnionych w 2021 roku charakteryzowały się gospodarstwa mieszane (29 AWU). W gospodarstwach specjalizujących się w chowie zwierząt nakłady pracy były prawie 3-krotnie wyższe niż w gospodarstwach specjalizujących się w uprawach polowych i wynosiły odpowiednio 14 i 5 AWU (patrz: Wykres 2.1-5).

Wykres 2.1-5 Wielkość nakładów pracy w przeliczeniu na gospodarstwo według typów rolniczych

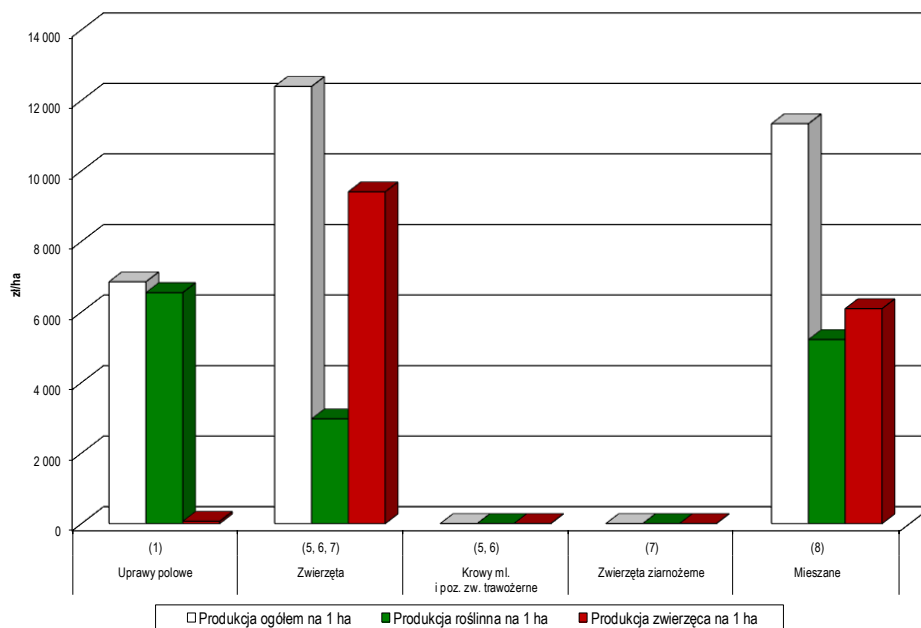
Cechą charakterystyczną gospodarstw z osobowością prawną jest wysoki udział użytków rolnych dodzierżawionych w powierzchni ziemi użytkowanej rolniczo. W 2021 r. najniższym, 49% udziałem ziemi dodzierżawionej w użytkach rolnych charakteryzowały się gospodarstwa specjalizujące się w uprawach polowych (patrz: Wykres 2.1-6). Ogółem we wszystkich gospodarstwach z produkcją mieszaną udział dodzierżawionych UR w całkowitej powierzchni UR gospodarstwa wyniósł 71%, natomiast w gospodarstwach nastawionych na chów zwierząt (łącznie ze specjalizującymi się w chowie krów mlecznych i pozostałych zwierząt trawożernych) osiągnął poziom 54%.

Wykres 2.1-6 Udział dodzierżawionych użytków rolnych w całkowitej powierzchni użytków rolnych gospodarstwa według typów rolniczych

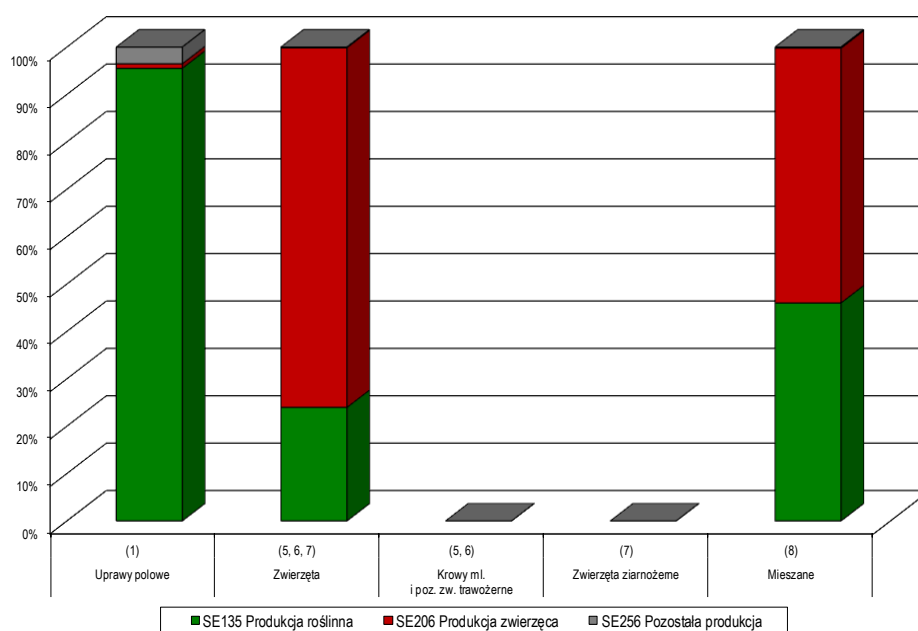

W 2021 r. gospodarstwa wyspecjalizowane w produkcji zwierzęcej uzyskały największą wartość produktywności ziemi mierzoną wartością produkcji ogółem na 1 ha UR, która wyniosła 12,4 tys. zł/ha. Duże różnice można zaobserwować również w strukturze produkcji analizowanych podmiotów. W grupie gospodarstw mieszanych wartości produkcji zwierzęcej i roślinnej relatywnie do innych typów nie różniły się znacząco (wynosiły odpowiednio 6,1 tys. zł/ha oraz 5,2 tys. zł/ha), podczas gdy w grupie gospodarstw nastawionych na produkcję zwierzęcą wartość produkcji zwierzęcej w przeliczeniu na 1 ha powierzchni UR była ponad 3-krotnie wyższa niż wartość produkcji roślinnej na 1 ha. Najniższy wskaźnik produktywności ziemi odnotowano w gospodarstwach nastawionych na uprawy polowe. Wartość produkcji na 1 ha w tych jednostkach wynosiła 6,9 tys. zł i niemal w całości stanowiła ją produkcja roślinna (96%) (patrz: Wykres 2.1-7).

Wykres 2.1-7 Produkcja na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

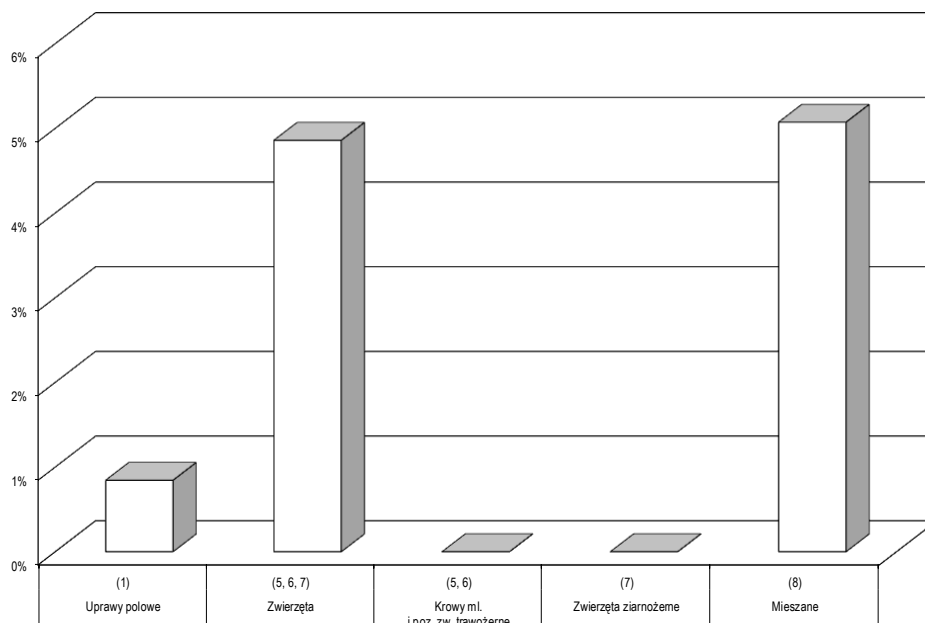

Wykres 2.1-8 oddaje specyfikę produkcji w różnych typach gospodarstw. Zgodnie z oczekiwaniami, w gospodarstwach nastawionych na uprawy polowe dominowała produkcja roślinna. W gospodarstwach z typem produkcji mieszanej udział produkcji zwierzęcej był wyższy niż udział produkcji roślinnej i wynosił odpowiednio: 54% oraz 46%. Interesujące jest to, że w grupach gospodarstw ukierunkowanych na produkcję zwierzęcą, udział wartości produkcji roślinnej w wartości produkcji ogółem był stosunkowo wysoki i wynosił 24%. We wszystkich gospodarstwach z osobowością prawną zaznaczył się niewielki udział produkcji pozostałej w strukturze produkcji ogółem i wynosił od 0,2 do 3,5%.

Wykres 2.1-8 Struktura produkcji ogółem według typów rolniczych

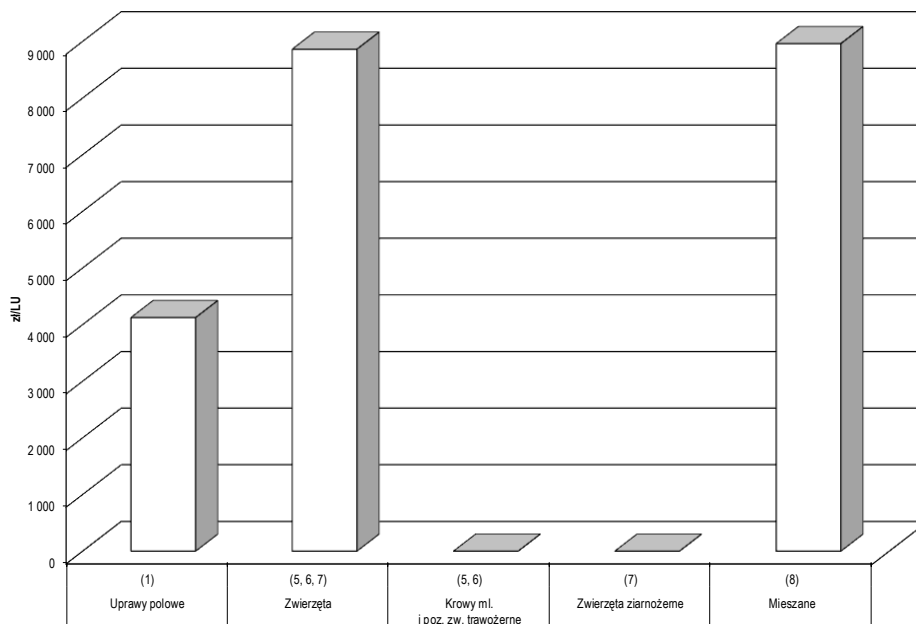
Gospodarstwa z osobowością prawną charakteryzują się niskim poziomem zużycia wewnętrznego w stosunku do wartości produkcji. W 2021 roku gospodarstwa specjalizujące się w uprawach polowych zużyły w procesie produkcji 0,8% wartości produkcji ogółem. Niski udział zużycia wewnętrznego w wartości produkcji może dowodzić temu, że tylko nieliczne gospodarstwa z osobowością prawną w ograniczonym zakresie zużywały własny materiał siewny, a w większości bazowały na materiale siewnym pochodzącym z zakupu. Zużycie wewnętrzne w gospodarstwach mieszanych i w gospodarstwach z produkcją zwierzęcą było na zbliżonym poziomie i wyniosło około 5% wartości produkcji. W gospodarstwach tych część wytworzonej produkcji zużywana była jako pasza dla zwierząt (patrz: Wykres 2.1-9).

Wykres 2.1-9 Udział zużycia wewnętrznego w produkcji ogółem według typów rolniczych

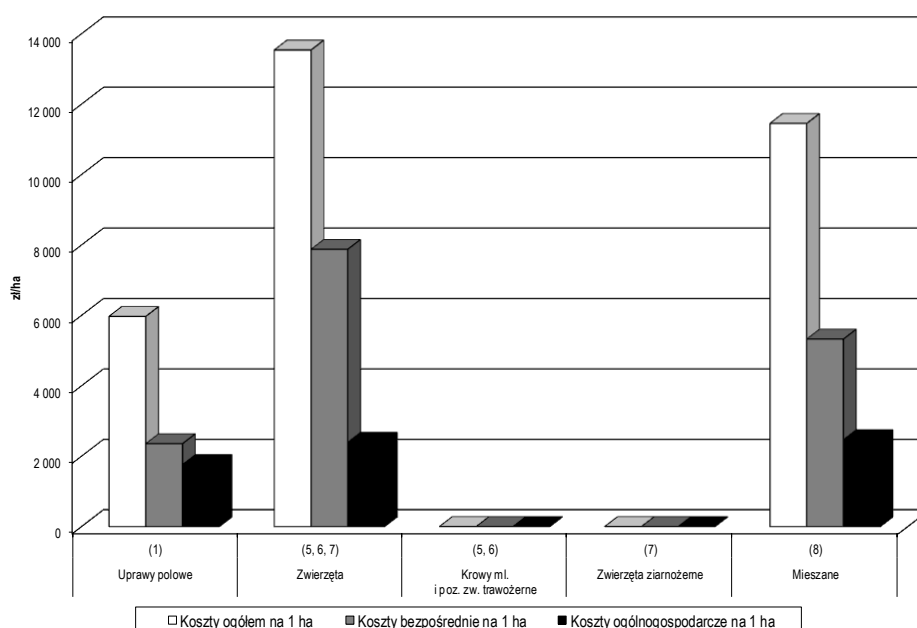
W gospodarstwach specjalizujących się w produkcji zwierzęcej (typy 5, 6 i 7) wartość produkcji zwierzęcej w przeliczeniu na jednostkę przeliczeniową zwierząt (LU) wyniosła 8 863 zł. Bardziej efektywnie gospodarowały podmioty o mieszanej produkcji, w przypadku których wartość powyższego wskaźnika wyniosła 8 962 zł/LU (patrz: Wykres 2.1-10).

Wykres 2.1-10 Produkcja zwierzęca na 1 LU według typów rolniczych

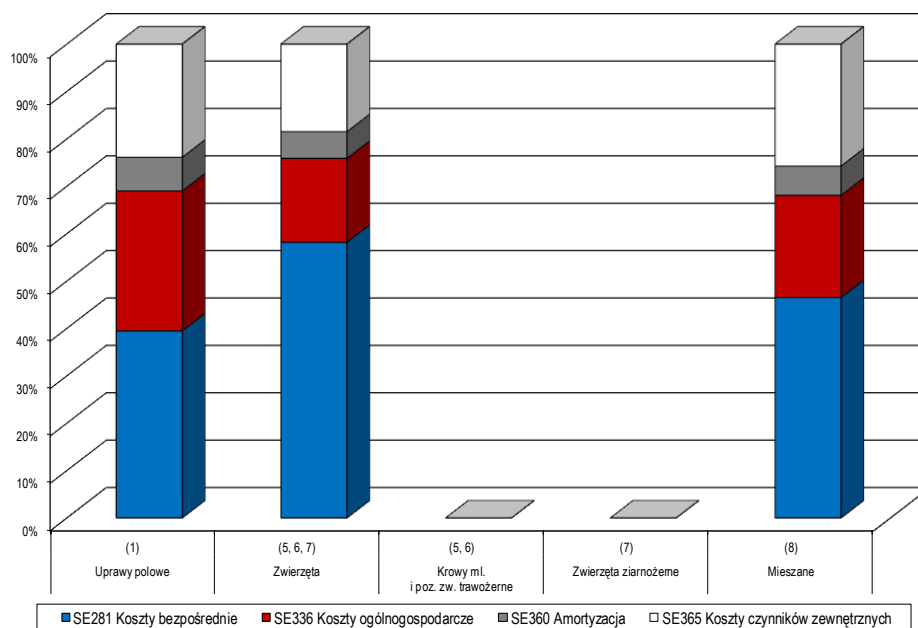
Intensywność produkcji mierzona wartością kosztów w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych koresponduje z produktywnością ziemi (patrz: Wykres 2.1-7 oraz Wykres 2.1-11). W grupie gospodarstw mieszanych koszty ogółem w przeliczeniu na 1 ha miały wartość o 2,1 tys. zł niższą, niż w typach zwierzęcych (typ 5, 6, 7). Najniższą wartość kosztów na jednostkę powierzchni odnotowano w typie uprawy polowe (6 tys. zł/ha). Koszty ogólnogospodarcze we wszystkich trzech analizowanych grupach gospodarstw były na zbliżonym poziomie i zawierały się w przedziale od 1,8 tys. zł/ha do 2,5 tys. zł/ha.

Wykres 2.1-11 Koszty produkcji na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

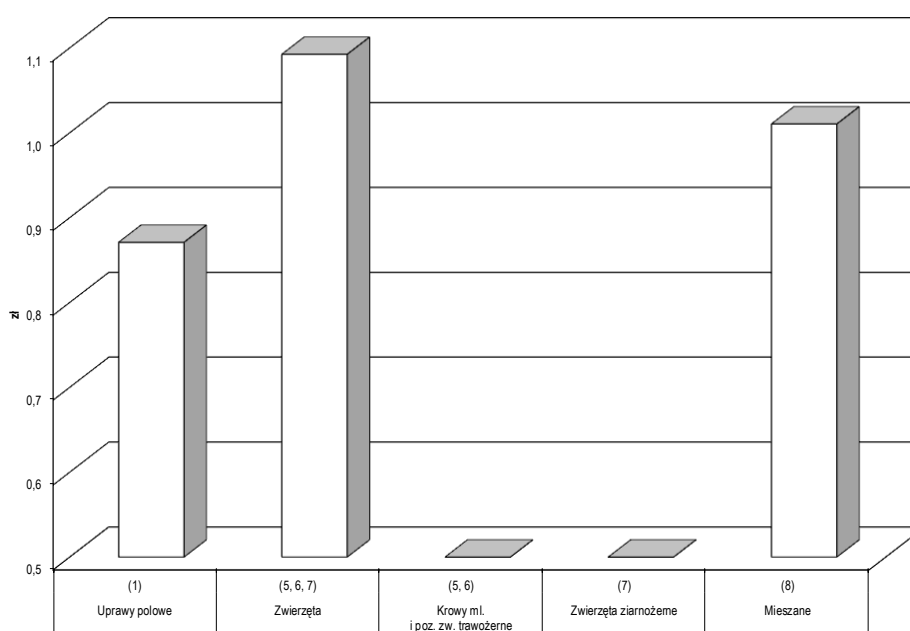
W 2021 roku gospodarstwa wyspecjalizowane w uprawach polowych oraz gospodarstwa mieszane charakteryzowały się podobną i typową dla tych grup strukturą kosztów produkcji (koszty bezpośrednie stanowiły 39-47%, koszty ogólnogospodarcze 22-30%, amortyzacja 6-7%, a koszty czynników zewnętrznych 24-26%). W gospodarstwach wyspecjalizowanych w produkcji zwierzęcej (typ 5, 6, 7) można dostrzec zdecydowany udział kosztów bezpośrednich (58%), przy odmiennym niż w pozostałych grupach gospodarstw udziale kosztów czynników zewnętrznych (18%) oraz kosztów ogólnogospodarczych (18%) (patrz: Wykres 2.1-12).

Wykres 2.1-12 Struktura kosztów ogółem według typów rolniczych

Efektywność produkcji charakteryzuje koszt wytworzenia 1 zł produkcji ogółem (patrz: Wykres 2.1-13). W roku 2021 najniższą efektywnością charakteryzowały się gospodarstwa z produkcją zwierzęcą (typ 5, 6, 7), gdzie stosunek wartości kosztów całkowitych do wartości produkcji ogółem wyniósł 1,09 zł. Najkorzystniejszą relację kosztów do produkcji osiągnęły gospodarstwa z uprawami polowymi – 0,87 zł.

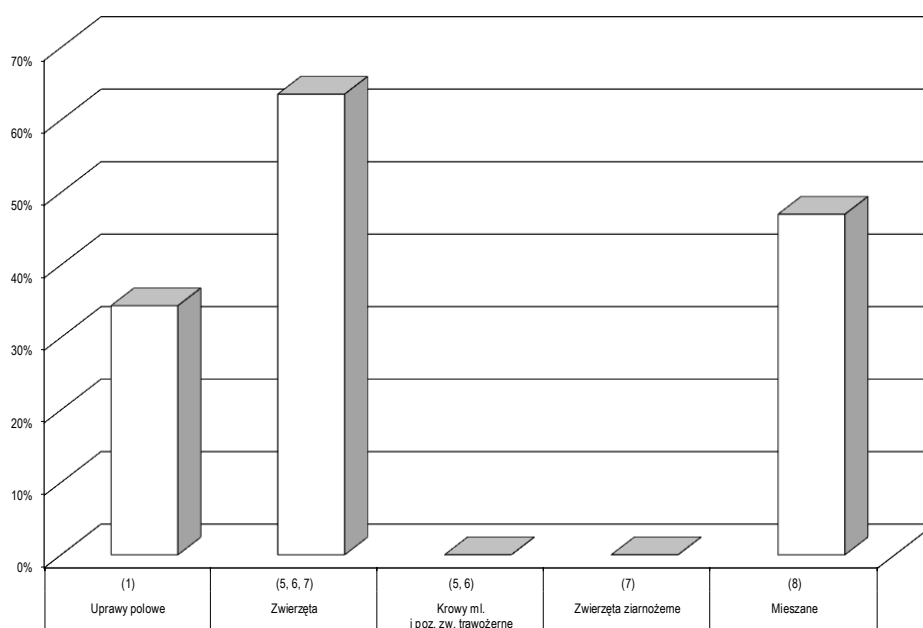
Wykres 2.1-13 Koszt wytworzenia 1 zł produkcji ogółem według typów rolniczych

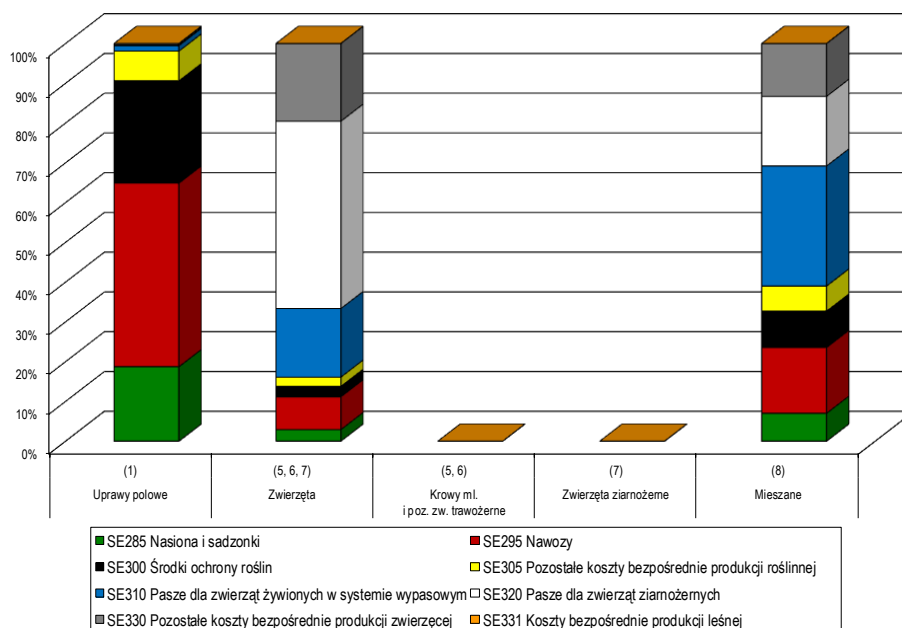
W 2021 roku w gospodarstwach specjalizujących się w chowie zwierząt (typy 5, 6 i 7) koszty bezpośrednie stanowiły 64% wartości produkcji ogółem i był to najwyższy poziom spośród analizowanych typów. W pozostałych dwóch typach rolniczych, tzn. w typie uprawy polowe oraz w gospodarstwach mieszanych relacja tych kosztów do produkcji wynosiła odpowiednio 34% i 47% (patrz: Wykres 2.1-14).

Wykres 2.1-15 ukazuje zróżnicowaną strukturę kosztów bezpośrednich w analizowanych typach gospodarstw z osobowością prawną ściśle powiązaną z kierunkiem prowadzonej przez te gospodarstwa produkcji. W gospodarstwach wyspecjalizowanych w uprawach polowych 91% kosztów bezpośrednich stanowiły koszty bezpośrednie produkcji roślinnej, tj. nawozy, środki ochrony roślin oraz nasiona. W gospodarstwach ze zwierzętami (typ 5, 6, 7) 47% wartości kosztów bezpośrednich stanowiły pasze dla zwierząt ziarnożernych, a 17% pasze dla zwierząt żywionych systemem wypasowym. Najbardziej zróżnicowana struktura kosztów bezpośrednich była w gospodarstwach mieszanych. Tutaj najwyższy udział w strukturze miały koszty pasz dla przeżuwaczy i ziarnożernych oraz koszty nawozów.

Wykres 2.1-14 Relacja kosztów bezpośrednich do produkcji ogółem według typów rolniczych

Wykres 2.1-15 Struktura kosztów bezpośrednich według typów rolniczych

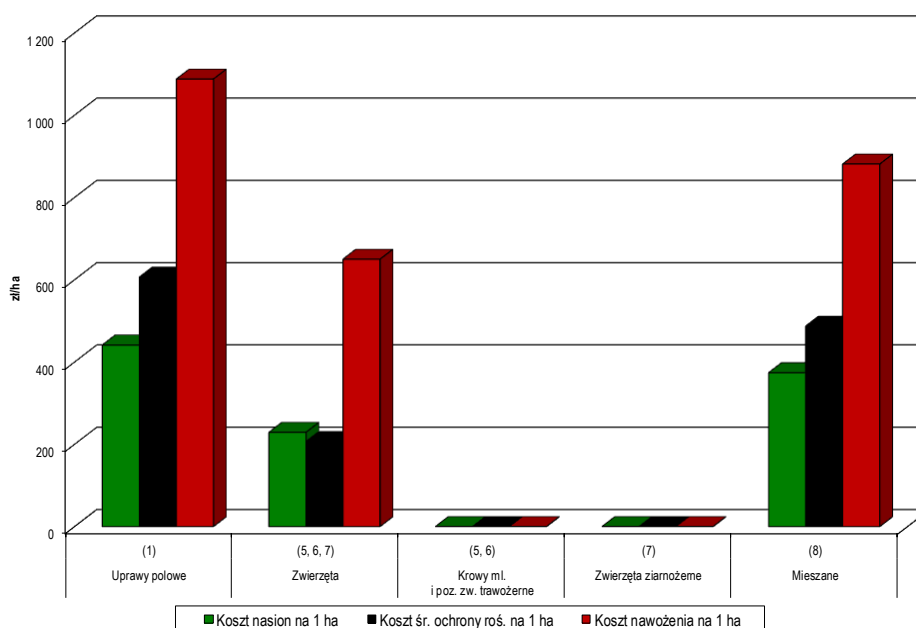

W 2021 r. koszty nawożenia w gospodarstwach z uprawami polowymi były najwyższe spośród analizowanych typów i wynosiły 1 088 zł/ha UR. W gospodarstwach mieszanych wyniosły one 881 zł/ha UR, natomiast w gospodarstwach nastawionych na produkcję zwierzęcą (typ 5, 6, 7) koszty te osiągnęły poziom 650 zł/ha.

Podobnie kształtował się koszt środków ochrony roślin na 1 ha UR. W gospodarstwach polowych koszty te wynosiły 606 zł/ha i były prawie 3-krotnie wyższe niż w gospodarstwach zwierzęcych (typ 5, 6, 7) i 1,2 razy wyższe niż w gospodarstwach mieszanych.

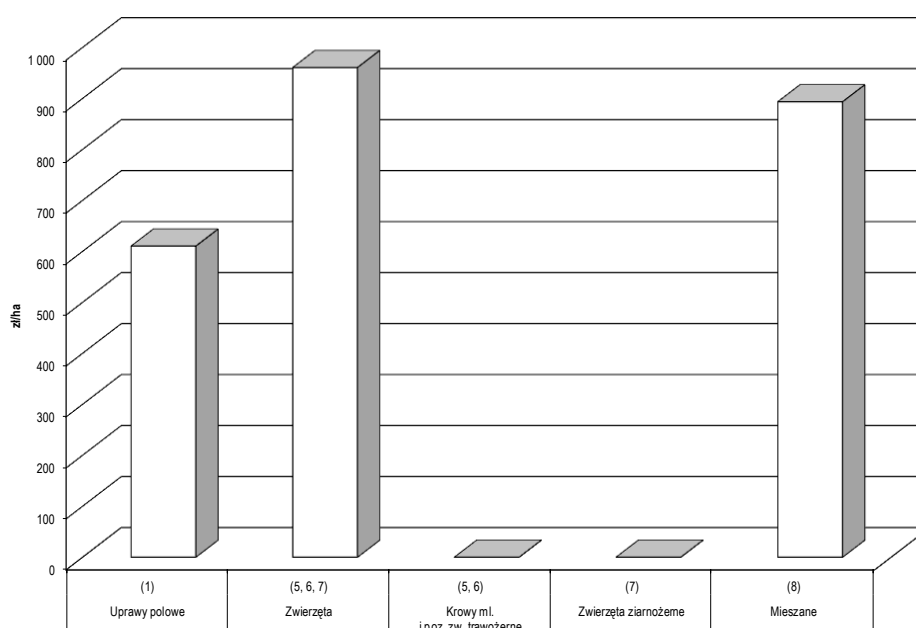
Znacznie mniejsze różnice zachodziły w poziomie kosztu nasion między analizowanymi grupami gospodarstw. Tutaj również najwyższy ich poziom odnotowano w gospodarstwach z uprawami polowymi i wynosił 441 zł/ha, wobec 374 zł/ha w gospodarstwach mieszanych i 229 zł/ha w gospodarstwach zwierzęcych o typach 5, 6 i 7 (patrz: Wykres 2.1-16).

Wykres 2.1-16 Koszty nasion, środków ochrony roślin i nawożenia na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

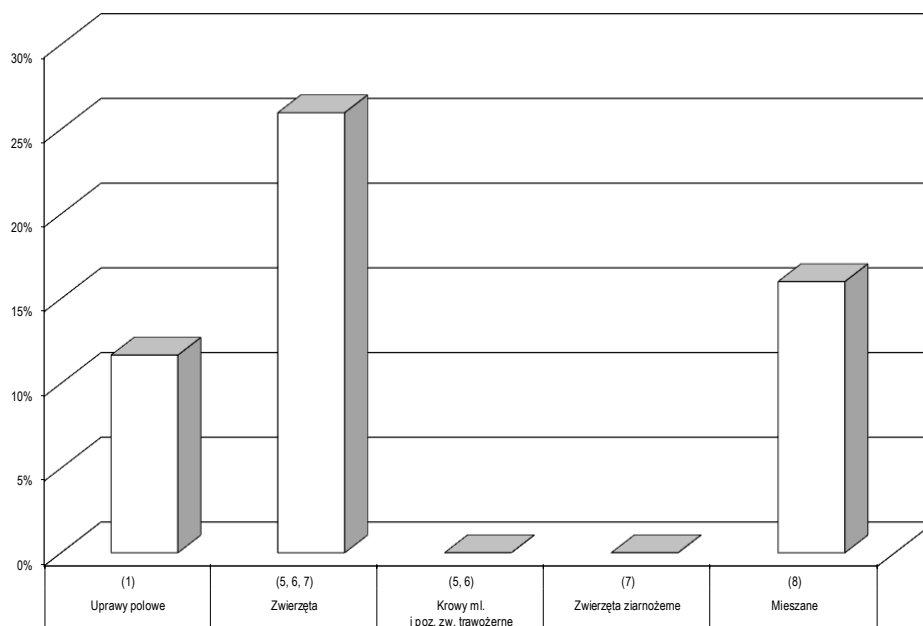
W 2021 roku najmniej energochłonne były gospodarstwa z uprawami polowymi (610 zł/ha). Prawie 1,5 razy wyższe było zużycie energii w gospodarstwach o mieszanej produkcji roślinnej i zwierzęcej (893 zł/ha). Najwyższe koszty zużycia energii odnotowano w gospodarstwach ze zwierzętami (patrz: Wykres 2.1-17). Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z metodyką FADN koszty energii i paliw zaliczane są do kosztów ogólnogospodarczych.

Wykres 2.1-17 Koszty energii elektrycznej i paliw na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

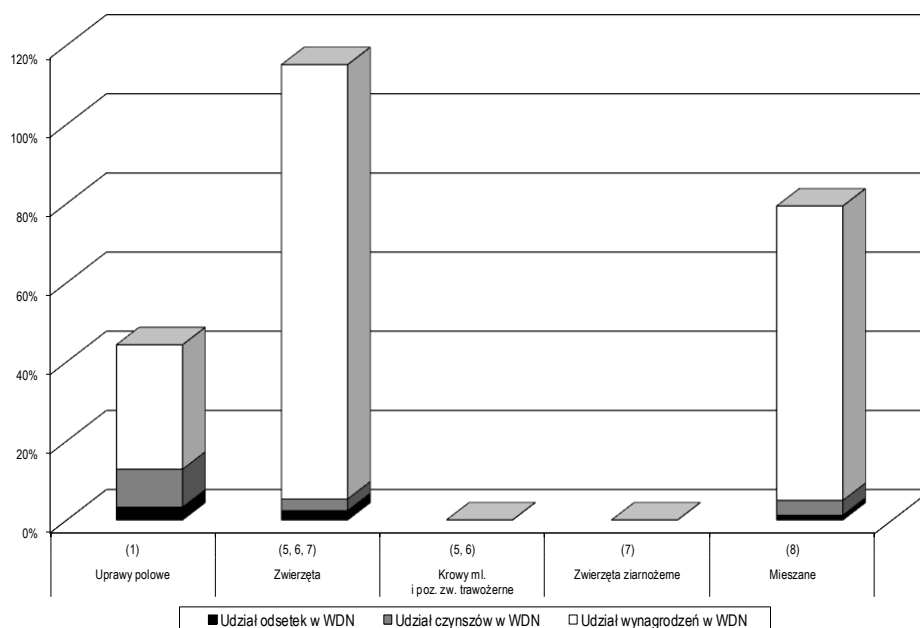
W 2021 roku gospodarstwa z osobowością prawną odnotowały dość wysokie koszty amortyzacji w relacji do wartości dodanej brutto (patrz: Wykres 2.1-18). Najwyższy poziom amortyzacji osiągnęły gospodarstwa z produkcją zwierzęcą, w których amortyzacja stanowiła 26% wartości dodanej brutto. Najkorzystniejsze relacje kosztów zużycia rzeczowych składników majątku trwałego do wytworzonej przy ich zaangażowaniu wartości dodanej brutto, miały gospodarstwa o typie uprawy polowe (typ 1) i gospodarstwa mieszane (odpowiednio 12 i 16%).

Wykres 2.1-18 Udział amortyzacji w wartości dodanej brutto według typów rolniczych

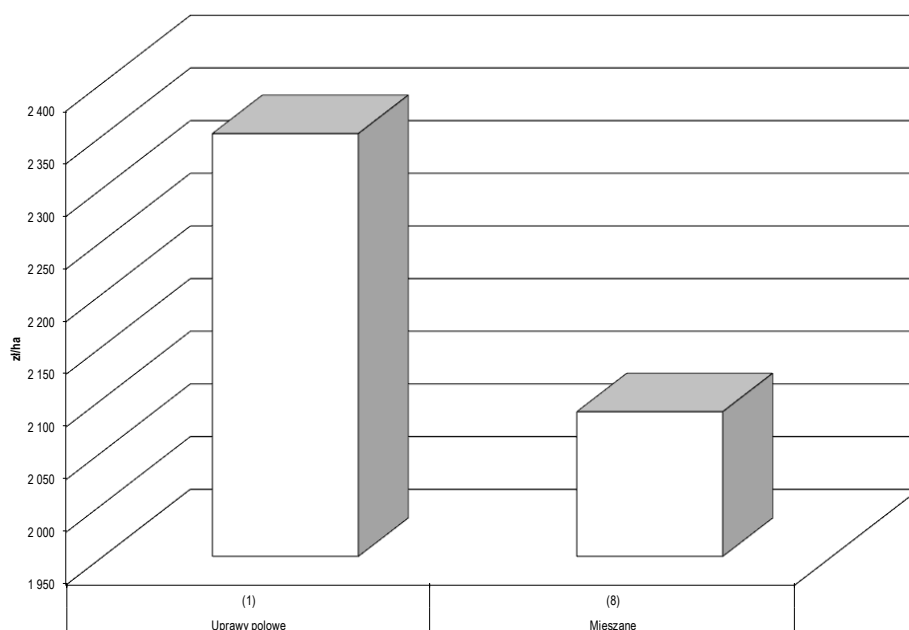
Jedną z cech charakteryzujących gospodarstwa z osobowością prawną są wysokie koszty czynników zewnętrznych, w których dominującą pozycję stanowią wynagrodzenia najemnej siły roboczej. Najkorzystniejsze relacje kosztów czynników zewnętrznych do wartości dodanej netto miały gospodarstwa o typie uprawy polowe, które na opłacenie obcych czynników wytwórczych musiały przeznaczyć 44% wartości dodanej netto. Najmniej korzystnie pod tym względem wypadły gospodarstwa z produkcją zwierzęcą (typ 5, 6, 7). W gospodarstwach tych koszty czynników zewnętrznych stanowiły 115% wypracowanej wartości dodanej netto (patrz: Wykres 2.1-19), co oznacza brak pełnego pokrycia kosztów z prowadzonej działalności operacyjnej, pomimo wsparcia finansowego (dopłaty do działalności operacyjnej).

Wykres 2.1-19 Udział kosztów czynników zewnętrznych w wartości dodanej netto według typów rolniczych

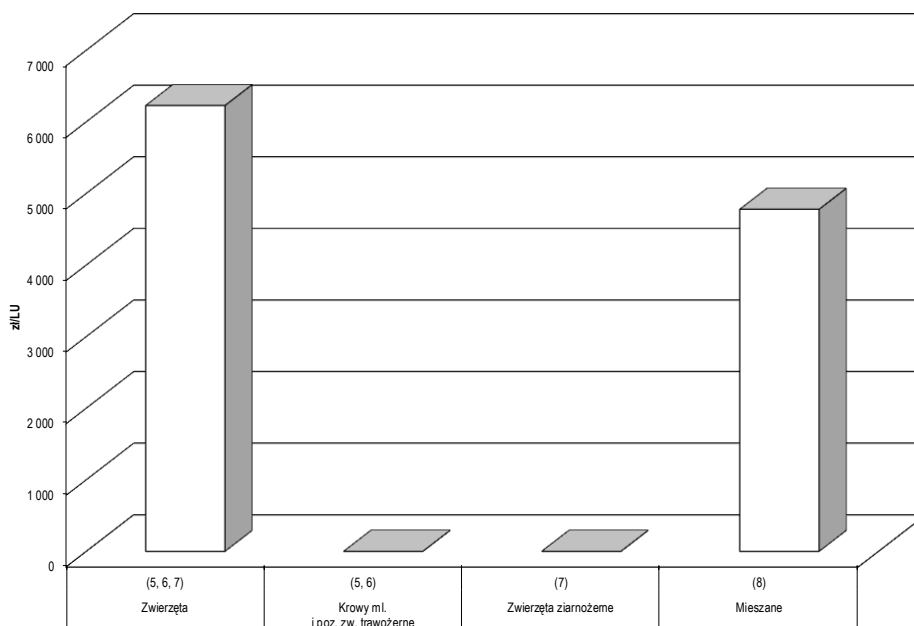
Wykres 2.1-20 przedstawia wysokość kosztów bezpośrednich produkcji roślinnej na 1 ha UR. Koszty te obliczono tylko dla typów rolniczych, w których produkcja roślinna stanowi główny kierunek produkcji oraz dla gospodarstw mieszanych. Wyższy poziom tych kosztów poniosły gospodarstwa wyspecjalizowane w uprawach polowych (2 352 zł/ha). W gospodarstwach mieszanych poziom tych kosztów w przeliczeniu na 1 ha był niższy o 264 zł.

Wykres 2.1-20 Koszty bezpośrednie produkcji roślinnej na 1 ha według typów rolniczych

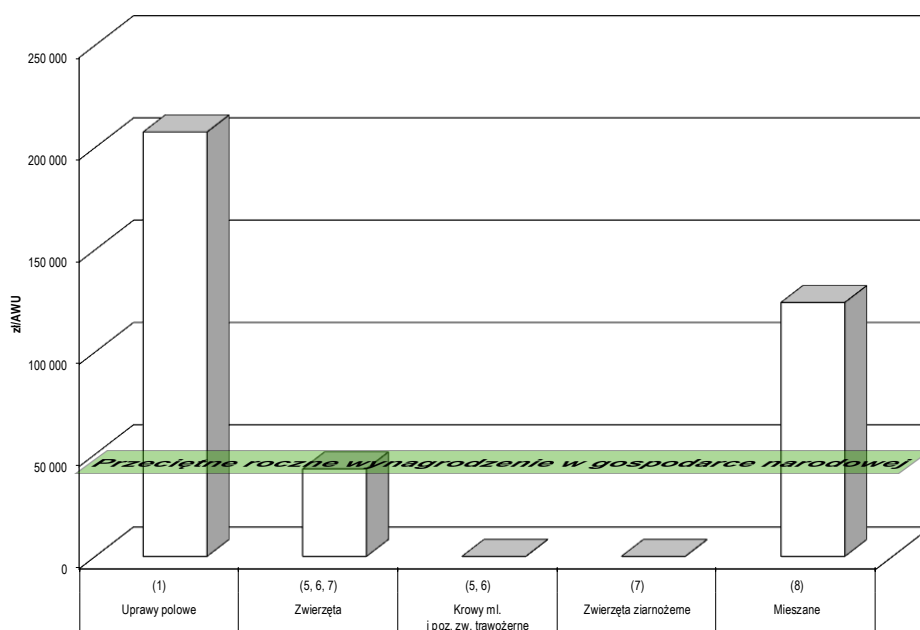
Wykres 2.1-21 przedstawia wysokość kosztów bezpośrednich produkcji zwierzęcej w przeliczeniu na 1 LU. Koszty te obliczono tylko dla typów rolniczych, w których produkcja zwierzęca stanowi główny profil produkcji oraz dla gospodarstw mieszanych. Wyższy poziom tych kosztów poniosły gospodarstwa nastawione na chów zwierząt (typy 5, 6 i 7) poziom tych kosztów w przeliczeniu na 1 sztukę przeliczeniową zwierząt wynosił 6 226 zł. W gospodarstwach o mieszanej produkcji roślinnej i zwierzęcej relacja ta wyniosła 4 777 zł/LU.

Wykres 2.1-21 Koszty bezpośrednie produkcji zwierzęcej na 1 LU według typów rolniczych

W 2021 roku tylko dwa analizowane typy gospodarstw z osobowością prawną, tj. uprawy polowe i mieszane, wypracowały wyższą wartość dodaną netto na osobę pełnozatrudnioną od przeciętnego, rocznego wynagrodzenia netto w gospodarce narodowej, wynoszącego 45 619 zł/osobę (patrz: Wykres 2.1-22). Najlepsze rezultaty w tym zakresie osiągnęły gospodarstwa z typu uprawy polowe (typ 1), które wypracowały wartość dodaną netto w wysokości 207 508 zł/AWU, co było prawie 5-krotnie wyższą wartością niż średnie roczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej. W gospodarstwach z chowem zwierząt (typ 5, 6, 7) wartość wskaźnika WDN/AWU była najniższa i wyniosła 42 758 zł/AWU.

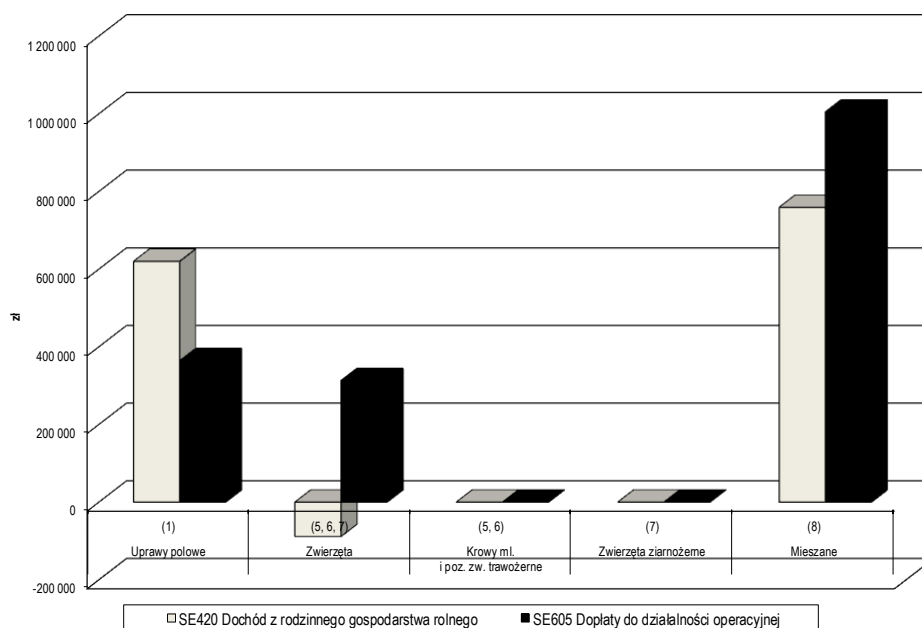
Wykres 2.1-22 Wartość dodana netto na osobę pełnozatrudnioną w porównaniu z przeciętnym rocznym wynagrodzeniem netto w gospodarce narodowej według typów rolniczych

Dopłaty do działalności operacyjnej gospodarstw z osobowością prawną w 2021 r. miały istotny wpływ na osiągnięte wyniki ekonomiczne gospodarstw. W przypadku gospodarstw reprezentujących zwierzęce typy produkcji dopłaty przyczyniły się do znacznego zniwelowania ujemnego dochodu netto, wartość otrzymanych dopłat wyniosła średnio od 313 tys. zł (w typie 5, 6, 7) do 1 004 tys. zł (w typie 8) na gospodarstwo (patrz: Wykres 2.1-23).

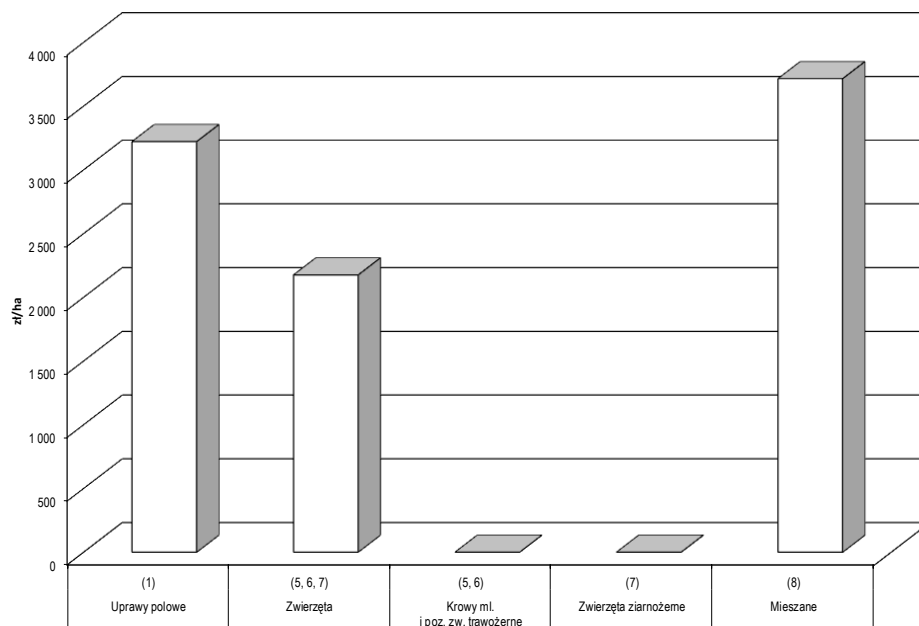
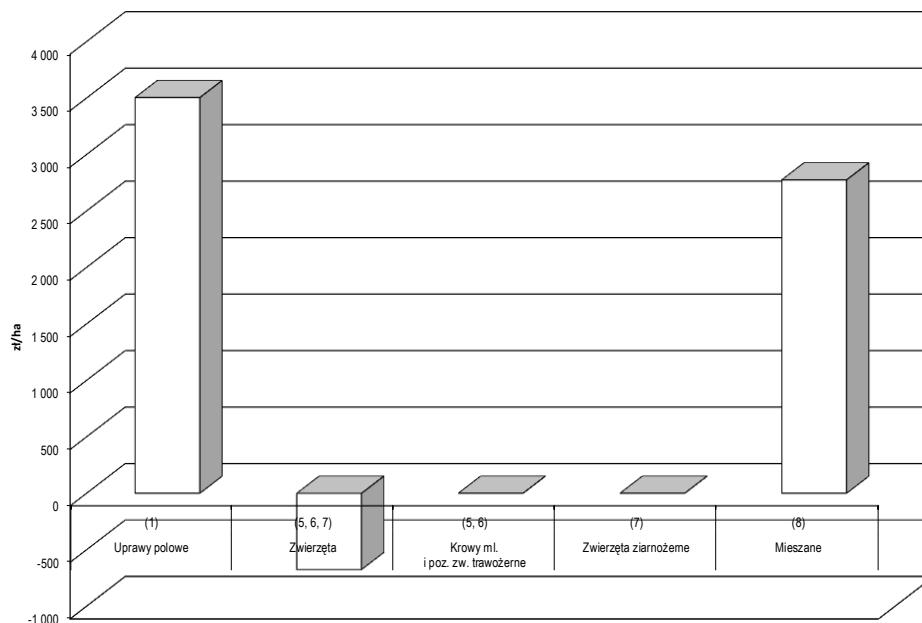
W gospodarstwach o mieszanej produkcji roślinnej i zwierzęcej dopłaty były 1,3-krotnie wyższe od dochodu netto. W Polsce wysokość dopłat jest silnie związana z powierzchnią użytków rolnych, a w porównaniu z innymi typami rolniczymi te ostatnie dysponowały dużymi zasobami użytków rolnych.

Wykres 2.1-23 Dopłaty do działalności operacyjnej oraz dochód netto z gospodarstwa rolnego według typów rolniczych

Wartość dodana netto w przeliczeniu na 1 ha powierzchni użytków rolnych zawierała się w przedziale od 2 175 zł w gospodarstwach reprezentujących zwierzęce typy produkcji do 3 222 zł w gospodarstwach z uprawami polowymi. Natomiast w gospodarstwach z mieszaną produkcją zwierzęcą i roślinną analizowana relacja była niższa od wartości osiągniętej przez gospodarstwa z uprawami polowymi i wynosiła 3 716 zł na ha (patrz: Wykres 2.1-24).

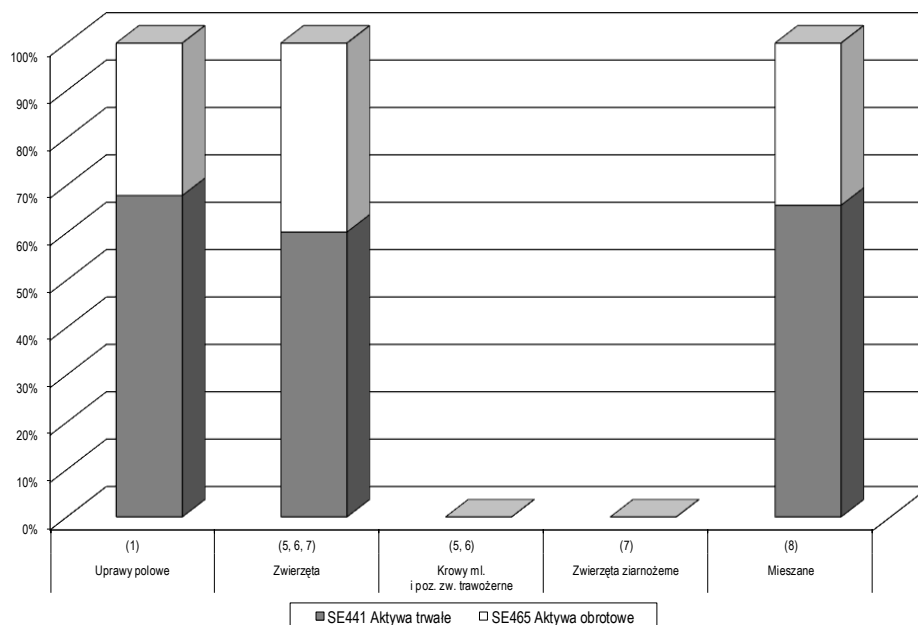
Spośród gospodarstw z osobowością prawną, dwa typy osiągnęły dodatnią wartość dochodu netto: gospodarstwa z uprawami polowymi (3 503 zł/ha) oraz gospodarstwa z produkcją mieszaną (2 775 zł/ha). Natomiast w gospodarstwach wyspecjalizowanych w chowie zwierząt (typ 5, 6, 7) wartość dochodu w przeliczeniu na jednostkę powierzchni ziemi własnej była ujemna (patrz: Wykres 2.1-25).

Wykres 2.1-24 Wartość dodana netto na 1 ha powierzchni użytków rolnych według typów rolniczych**Wykres 2.1-25 Dochód netto z gospodarstwa rolnego na 1 ha powierzchni własnych użytków rolnych według typów rolniczych**

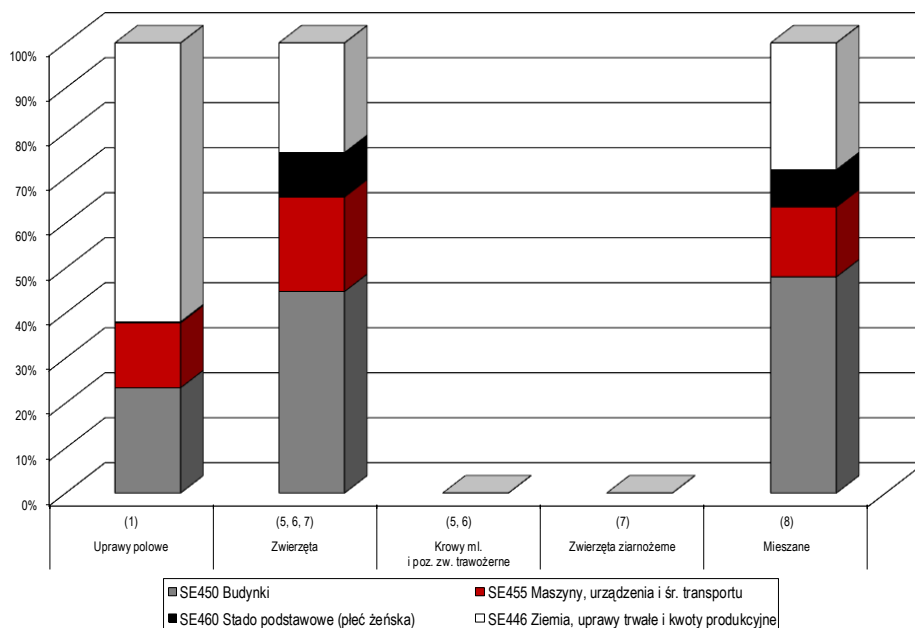
Gospodarstwa z osobowością prawną charakteryzowały się stosunkowo korzystną strukturą aktywów. Aktywa trwałe dominowały wprawdzie w ich strukturze (patrz: Wykres 2.1-26), jednak ich udział był znacznie niższy niż w gospodarstwach indywidualnych. Wiązało się to ze znacznym udziałem majątku dzierżawionego w tych podmiotach. Struktura majątku powinna więc korzystnie wpływać na efektywność gospodarowania, ponieważ w strukturze aktywów trwałych w gospodarstwach

z osobowością prawną mniej jest aktywów zmniejszających tempo krążenia środków pieniężnych. W analizowanych grupach gospodarstw osób prawnych udział aktywów trwałych w aktywach ogółem mieścił się w przedziale od 60% do 68%.

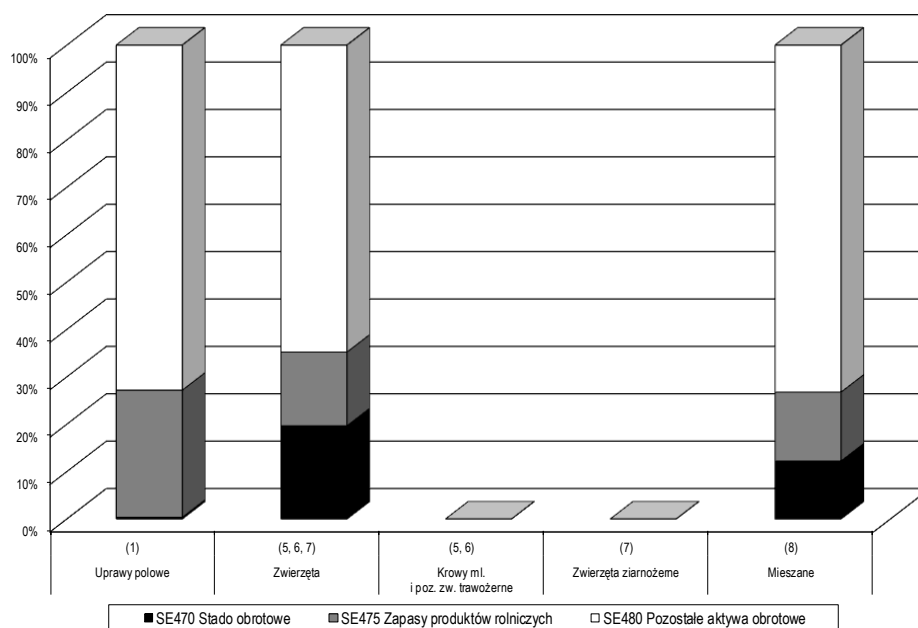
Wykres 2.1-26 Struktura aktywów w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

Struktura aktywów trwałych w gospodarstwach z osobowością prawną w 2021 r. była zgodna z charakterem prowadzonej produkcji (patrz: Wykres 2.1-27). Gospodarstwa wyspecjalizowane w uprawach polowych, adekwatnie do prowadzonej produkcji, charakteryzowały się najwyższym udziałem wartości ziemi w strukturze aktywów trwałych (62%). W pozostałych grupach gospodarstw, najwyższy udział w strukturze aktywów trwałych stanowiła wartość budynków (45–48%). Trzecim składnikiem pod względem udziału w środkach trwałych były maszyny, urządzenia i środki transportowe (14-21% w analizowanych typach). Udział wartości zwierząt stada podstawowego we wszystkich typach był najniższy w strukturze aktywów, przy czym w gospodarstwach mieszanych i w gospodarstwach ze zwierzętami było to 8-10%, podczas gdy w grupie jednostek wyspecjalizowanych w uprawach polowych wartość zwierząt stada podstawowego stanowiła zaledwie 0,2% aktywów trwałych.

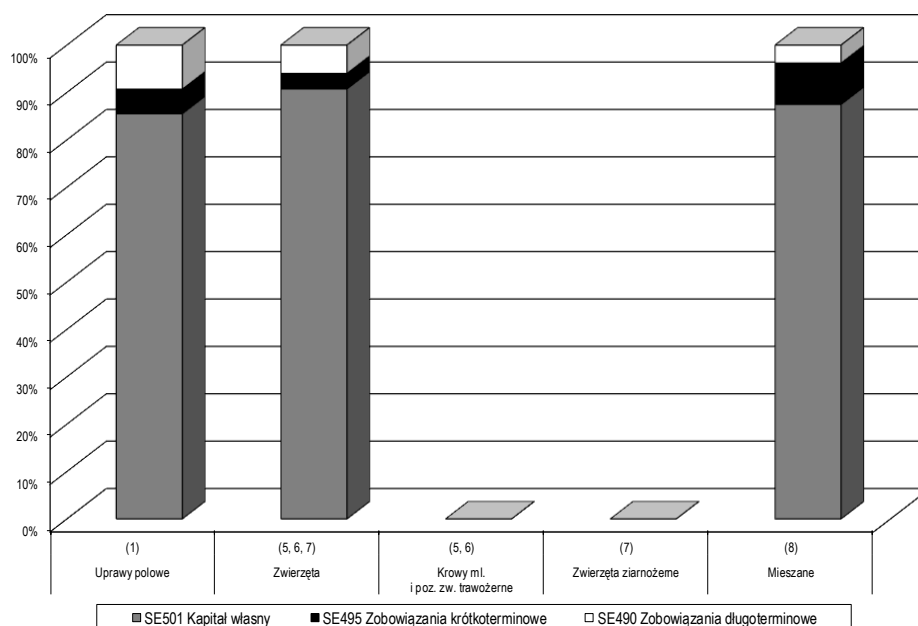
Wykres 2.1-27 Struktura aktywów trwałych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

W strukturze aktywów obrotowych gospodarstw z osobowością prawną najwyższy udział miały pozostałe aktywa, na które składały się między innymi: wartość upraw na pniu (wycenione oziminy w polu), należności za sprzedane płody rolne i środki pieniężne. Relacja pozostałych aktywów obrotowych do ogółu aktywów obrotowych wynosiła odpowiednio od 65% w gospodarstwach z produkcją i zwierzęcą (typ 5, 6, 7) do 73% w gospodarstwach o typie uprawy polowe i w typie mieszanym (patrz: Wykres 2.1-28).

Wykres 2.1-28 Struktura aktywów obrotowych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

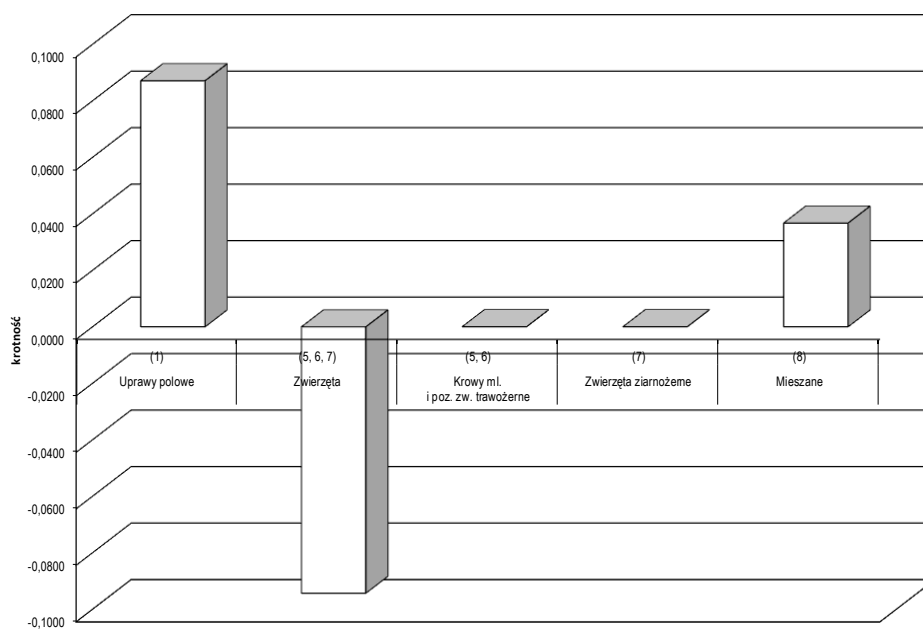
Aktywa gospodarstw finansowane były głównie kapitałem własnym (patrz: Wykres 2.1-29). W zależności od analizowanego typu rolniczego udział tego kapitału w strukturze pasywów zawierał się między 85-91%. Kapitałem obcym w największym stopniu wspomagane były gospodarstwa z uprawami polowymi. W gospodarstwach tych zobowiązania długookresowe stanowiły 15% ogółu źródeł finansowania działalności przedsiębiorstw, podczas gdy w grupie gospodarstw z produkcją mieszaną kapitał obcy stanowił 13%, a w gospodarstwach ze zwierzętami 9% struktury pasywów. Struktura samych zobowiązań była najkorzystniejsza w gospodarstwach wyspecjalizowanych w uprawach polowych oraz w typach zwierzęcych (typ 5, 6, 7), ponieważ gospodarstwa te w większym stopniu korzystały z kredytów długookresowych (64% całości zobowiązań) najczęściej zaciąganych na realizację inwestycji, niż mniej korzystnych – ze względu na wysokie odsetki i krótki okres spłaty – kredytów krótkookresowych zaciąganych na dofinansowanie działalności operacyjnej.

Wykres 2.1-29 Struktura pasywów w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

Wykres 2.1-30 informuje o efektywności środków należących do składników majątkowych gospodarstw z osobowością prawną. Prawie wszystkie analizowane grupy gospodarstw (oprócz gospodarstw reprezentujących zwierzęce typy produkcji) uzyskały zwrot środków ulokowanych w majątku gospodarstwa, ponieważ saldo przepływu środków pieniężnych (2) było dodatnie.

Wykres 2.1-30 Relacja przepływów pieniężnych (2) do aktywów ogółem według typów rolniczych

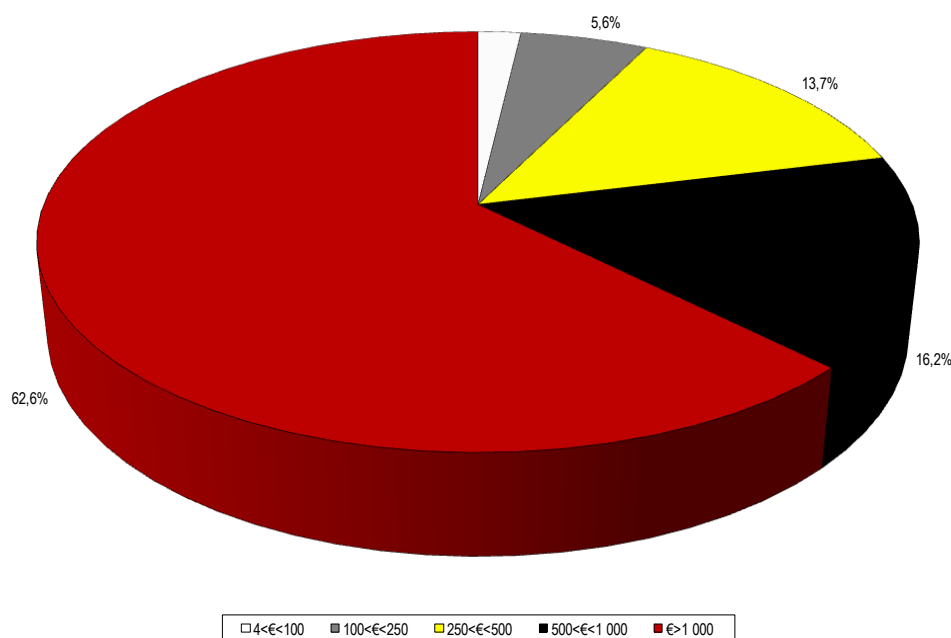

2.2. Wyniki Standardowe według klas wielkości ekonomicznej

2.2.1. Potencjał produkcyjny gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej

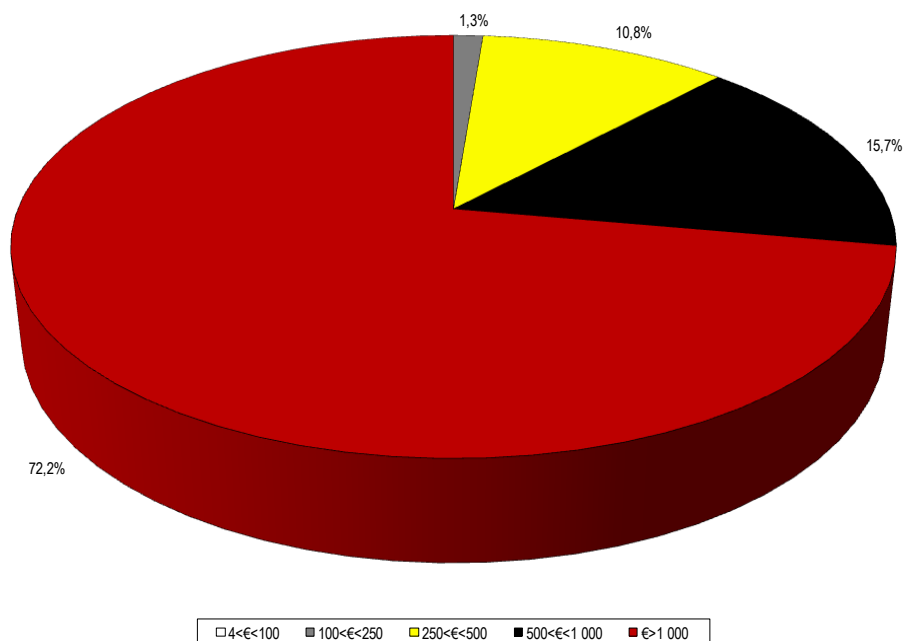
Gospodarstwa o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO zajmowały 62,6% całego areálu ziemi znajdującego się w użytkowaniu gospodarstw z pola obserwacji gospodarstw posiadających osobowość prawną. Zasoby ziemi użytkowanej w gospodarstwach od 100 do 1 000 tys. euro SO stanowiły 35,5% ogółu. Gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 4 do 100 tys. euro SO prowadziły swoją działalność na powierzchni stanowiącej zaledwie 1,9% użytków rolnych ogółu (patrz: Wykres 2.2-1).

Wykres 2.2-1 Zasoby ziemi w gospodarstwach rolnych z pola obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej

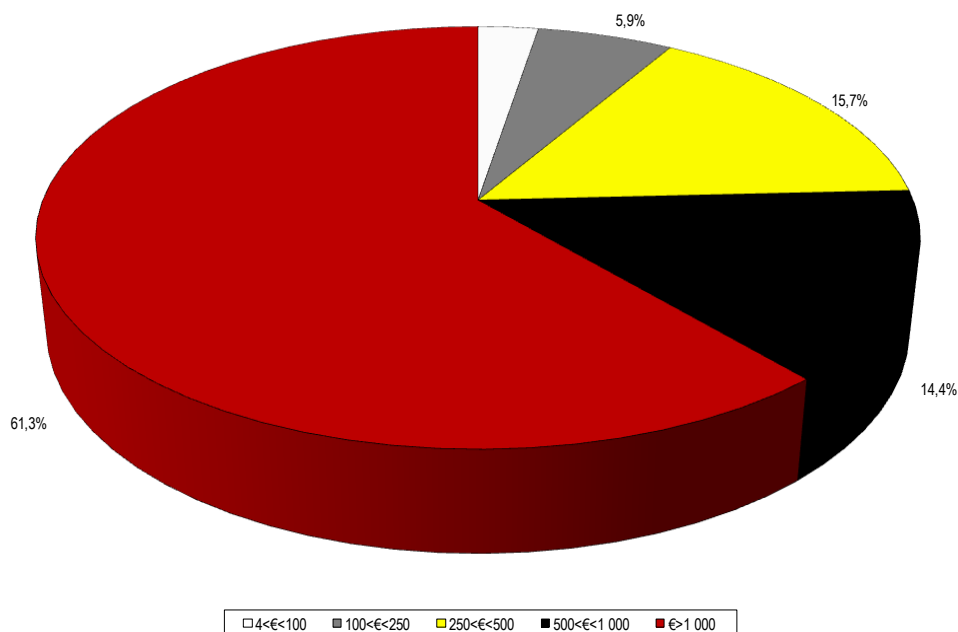
Rozkład pogłowia zwierząt, wyrażony w jednostkach przeliczeniowych LU, wskazuje na zdecydowaną przewagę gospodarstw o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO, w których skoncentrowane było 72,2% pogłowia. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 4 do 100 tys. euro SO nie odnotowano pogłowia zwierząt (patrz: Wykres 2.2-2).

Wykres 2.2-2 **Pogłowie zwierząt w polu obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej (w jednostkach przeliczeniowych LU)**

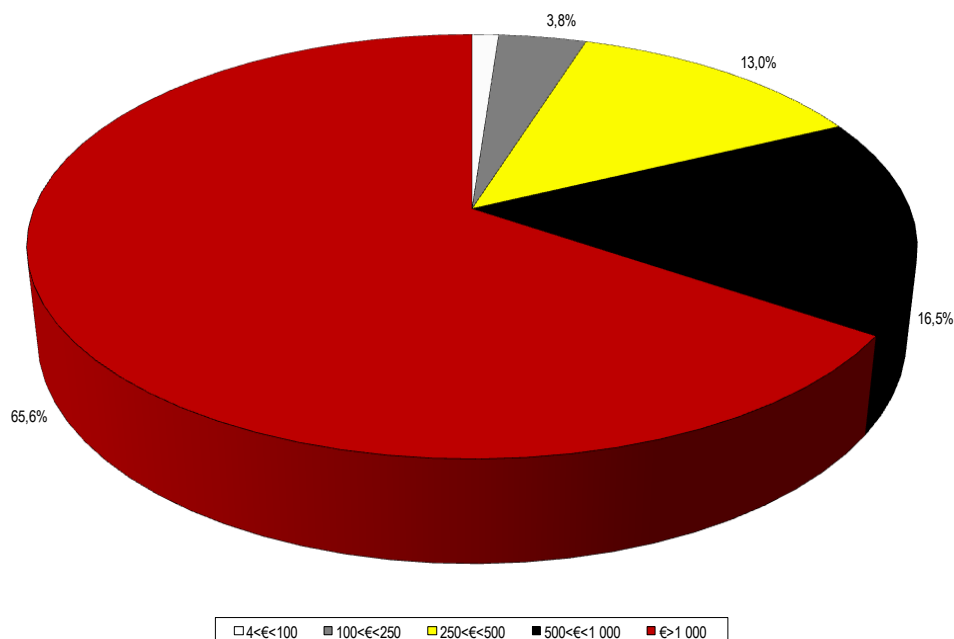
W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO nakłady pracy stanowiły 61,3% ogółu. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 1 000 tys. euro SO nakłady pracy stanowiły 36%. W grupie gospodarstw najstarszych pod kątem wielkości ekonomicznej (gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 4 do 100 tys. euro SO) nakłady pracy stanowiły zaledwie 2,7% wszystkich nakładów pracy (patrz: Wykres 2.2-3).

Wykres 2.2-3 Nakłady pracy w polu obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej (w osobach przeliczeniowych AWU)

Udział poszczególnych grup gospodarstw w wartości obliczonej Standardowej Produkcji (SO) różnił się od ich udziału w ogólnej liczbie gospodarstw. Gospodarstwa o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO wytworzyły 65,6% wartości Standardowej Produkcji, podczas gdy w gospodarstwach najstarszych pod względem siły ekonomicznej udział wytworzonej wartości Standardowej Produkcji był na poziomie 1% (patrz: Wykres 2.2-4).

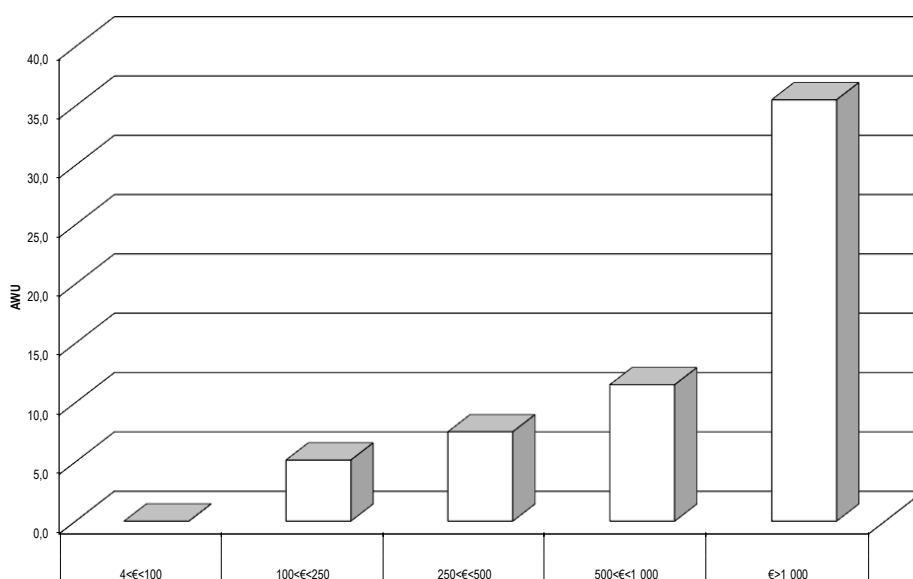
Wykres 2.2-4 Wartość Standardowej Produkcji dla pola obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej

2.2.2. Wyniki działalności gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej

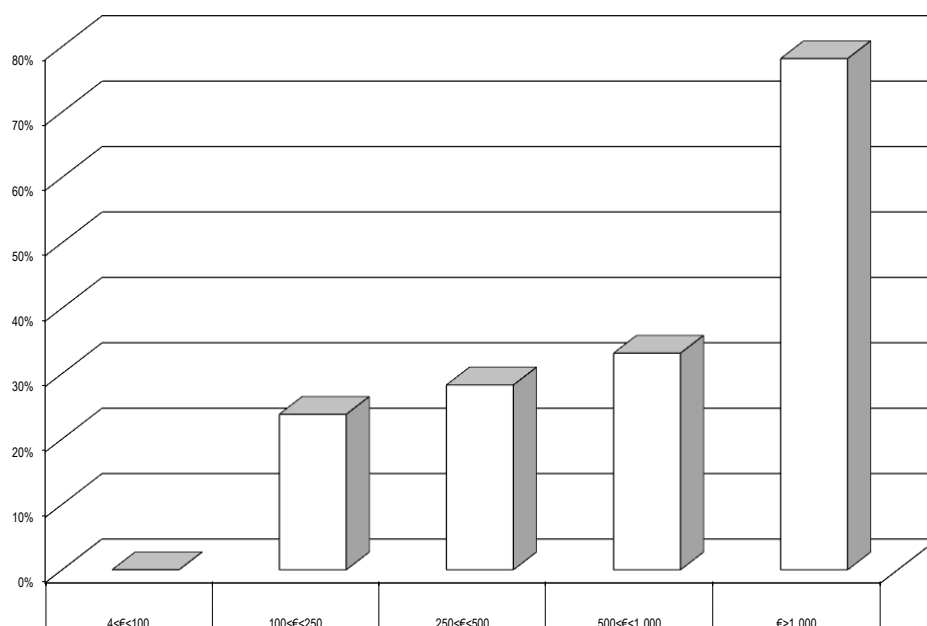
W gospodarstwach z osobowością prawną zatrudniani byli wyłącznie pracownicy najemni. Wielkość nakładów pracy wzrastała wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej. W gospodarstwach największych, o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO nakłady pracy wynosiły średnio 36 AWU na gospodarstwo i były prawie 7 razy wyższe niż w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO. Ze względu na status gospodarstw z osobowością prawną, nie ponosiły one nakładów pracy własnej (patrz: Wykres 2.2-5).

Wykres 2.2-5 Wielkość nakładów pracy w przeliczeniu na gospodarstwo według klas wielkości ekonomicznej

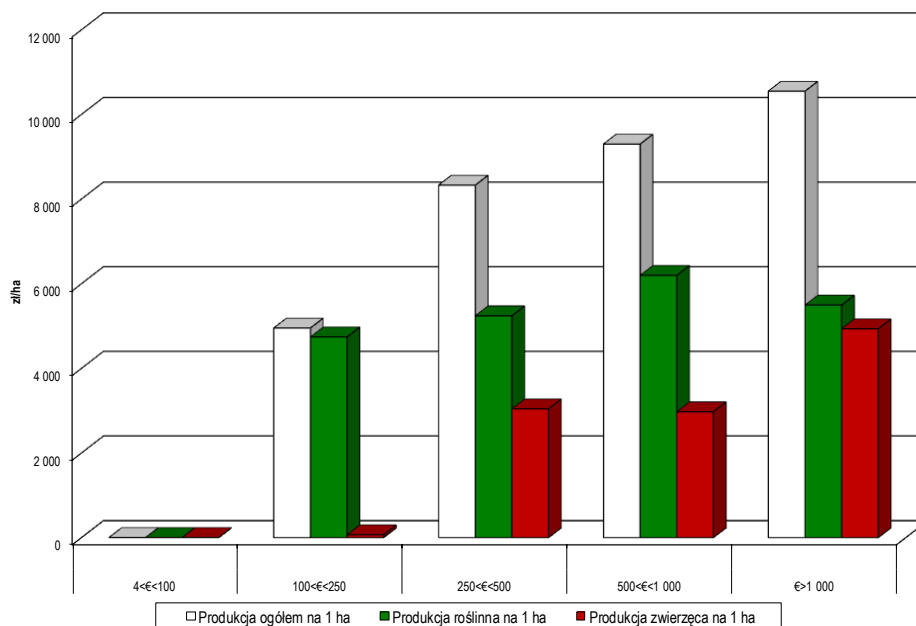
Pod względem struktury własnościowej użytkowanej ziemi, w gospodarstwach z osobowością prawną bardzo duży udział zajmuje ziemia dodzierżawiona. Najwyższy udział dodzierżawionych użytków rolnych odnotowano w grupie gospodarstw o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO. Gospodarstwa te dodzierżawiały 78% użytków rolnych. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO udział ziemi dodzierżawianej w strukturze użytkowanej ziemi był najniższy i wynosił 24% (patrz: Wykres 2.2-6).

Wykres 2.2-6 Udział dodzierżawionych użytków rolnych w całkowitej powierzchni użytków rolnych gospodarstwa według klas wielkości ekonomicznej

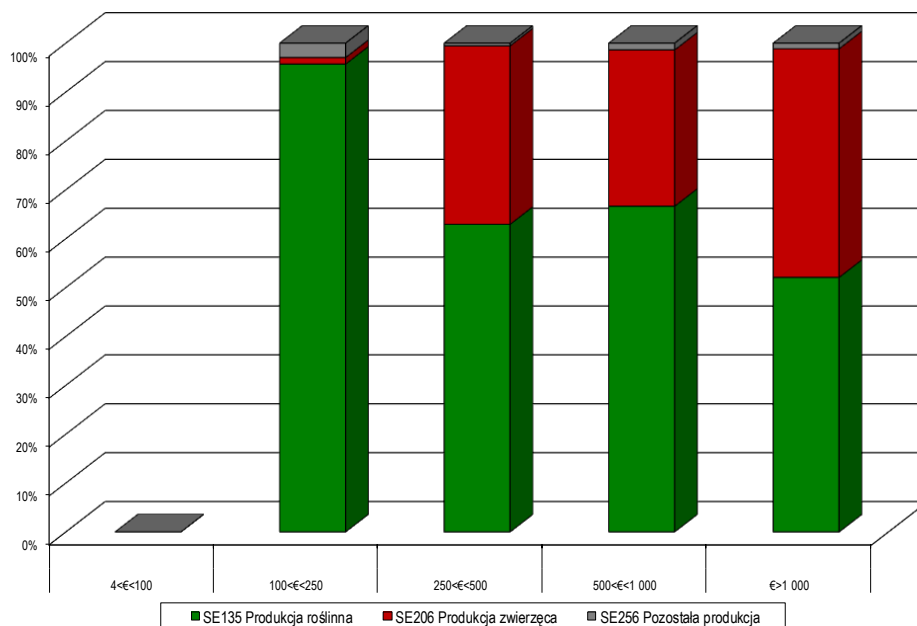
W 2021 roku najwyższą produktywność ziemi mierzoną wartością produkcji ogółem na 1 ha użytków rolnych uzyskali gospodarstwa o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO i wyniosła ona 10 549 zł/ha (patrz: Wykres 2.2-7). W grupie tych gospodarstw zanotowano również najwyższą wartość produkcji zwierzęcej na 1 ha, która wyniosła 4 935 zł i była 74-krotnie wyższa od wytworzonej przez gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO (67 zł). Z kolei w przypadku produkcji roślinnej przeliczonej na 1 ha UR najlepsze wyniki osiągnęły gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO (6 196 zł), zaś najgorsze gospodarstwa od 100 do 250 tys. euro SO (4 741 zł). Co ciekawe, różnice w produkcji roślinnej przeliczonej na 1 ha użytków rolnych we wszystkich grupach gospodarstw nie były tak duże, jak różnice w poziomie produkcji zwierzęcej przeliczonej na 1 ha użytków rolnych.

Wykres 2.2-7 Produkcja na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

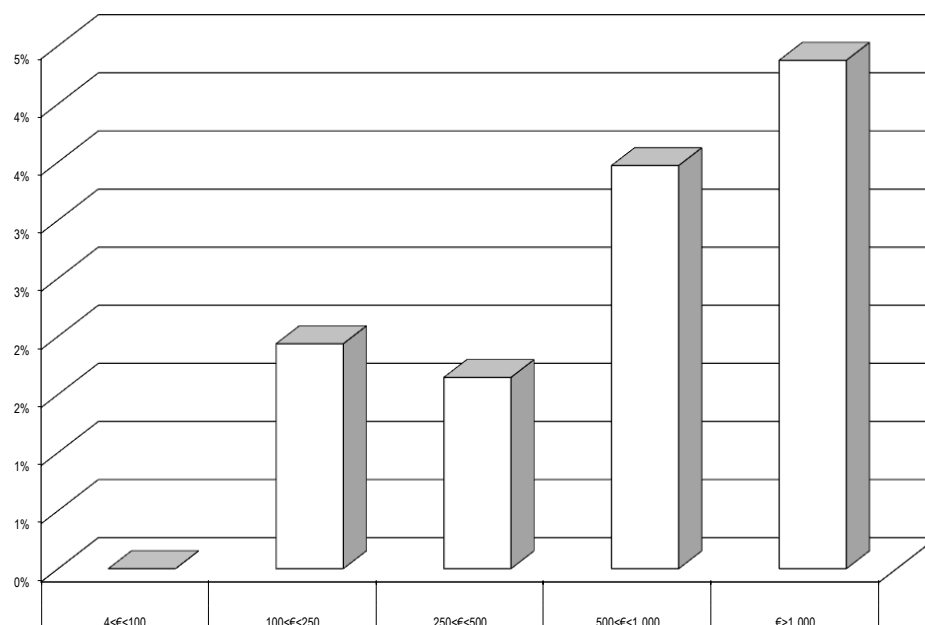
Analizując strukturę produkcji ogółem w gospodarstwach z osobowością prawną zauważono, iż w gospodarstwach od 100 do 1 000 tys. euro SO udział produkcji roślinnej był zdecydowanie wyższy niż udział produkcji zwierzęcej. W grupie gospodarstw o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO udziały produkcji roślinnej i zwierzęcej były na zbliżonym poziomie. We wszystkich badanych grupach gospodarstw pozostała produkcja miała marginalne znaczenie w strukturze produkcji ogółem (patrz: Wykres 2.2-8).

Wykres 2.2-8 Struktura produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej

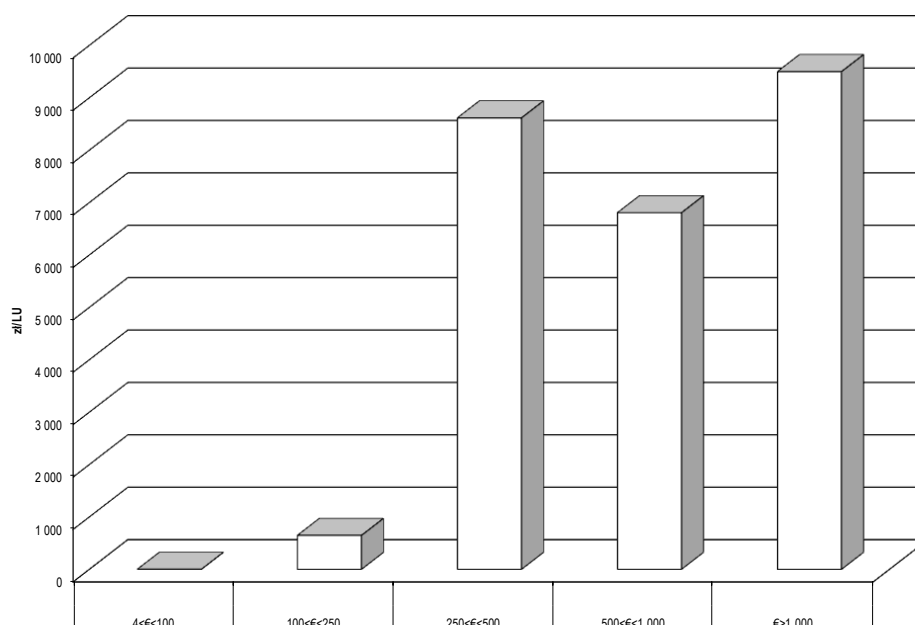
Tylko niewielka część wytworzonej produkcji ogółem w gospodarstwach z osobowością prawną wchodziła ponownie do gospodarstwa jako produkty własne zużyte w procesie produkcyjnym. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej 500 do 1 000 tys. euro SO oraz powyżej 1 000 tys. euro SO w obrocie wewnętrznym wykorzystano 4% wytworzonej produkcji. Z kolei w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO oraz od 250 do 500 tys. euro SO zużycie produktów własnych było na nieznacznie najniższym poziomie i wynosiło 2% (patrz: Wykres 2.2-9). Należy jednak mieć na uwadze, że zgodnie z metodologią zbierania danych FADN, nie jest rejestrowane zużycie wewnętrzne roślin pastewnych.

Wykres 2.2-9 Udział zużycia wewnętrznego w produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej

Analizując wartość produkcji zwierzęcej na 1 sztukę przeliczeniową zwierząt (LU) można zauważyć, iż w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO produktywność zwierząt była najwyższa (9 498 zł/LU), była ona prawie 15-krotnie wyższa niż w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO, gdzie produktywność zwierząt była na najniższym poziomie i 646 zł/LU (patrz: Wykres 2.2-10).

Wykres 2.2-10 Produkcja zwierzęca na 1 LU według klas wielkości ekonomicznej

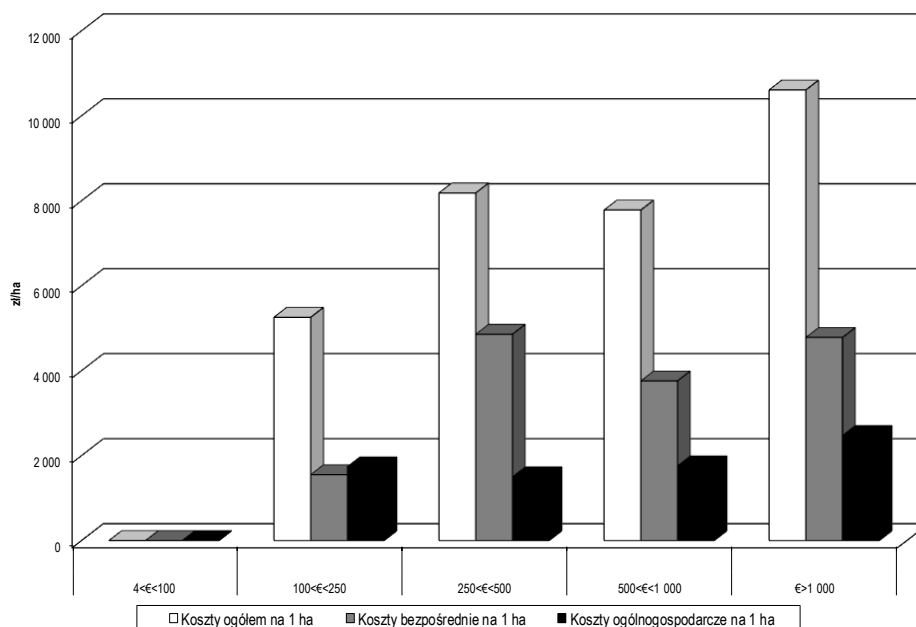

Intensywność produkcji określana na podstawie poniesionych kosztów ogółem na 1 ha użytków rolnych wahała się od 5 257 zł/ha w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO do 10 608 zł/ha w gospodarstwach z grupy powyżej 1 000 tys. euro SO (patrz: Wykres 2.2-11).

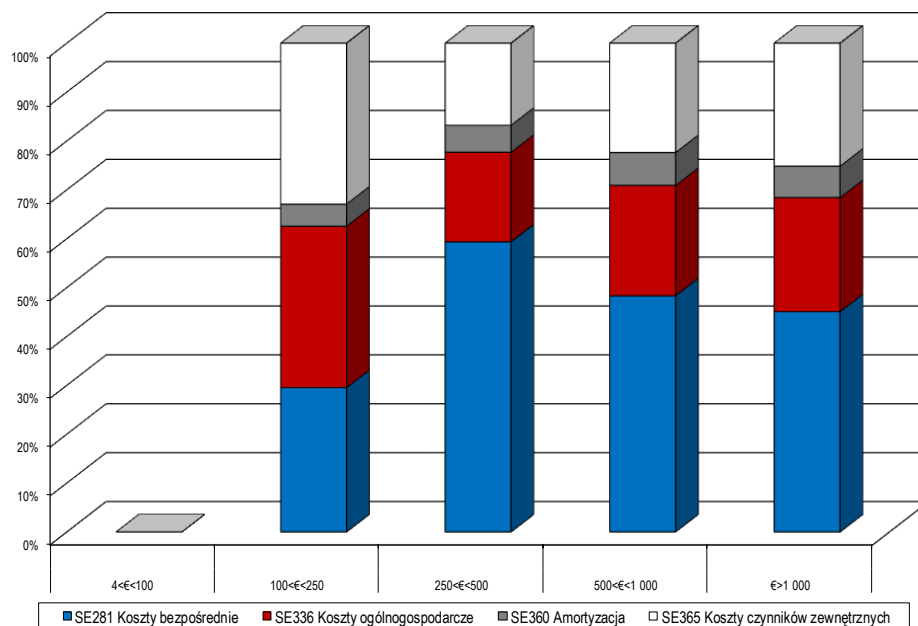
Najwyższe koszty bezpośrednie na 1 ha UR poniesiono w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO i wyniosły one 4 857 zł/ha, natomiast najniższą wartość wspomnianych kosztów zaobserwowano w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO i wyniosły one 1 552 zł/ha.

W przypadku analizowanego zbioru gospodarstw poziom kosztów ogólnogospodarczych, w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 250 tys. euro SO zwiększał się wraz ze wzrostem klasy wielkości ekonomicznej.

Wykres 2.2-11 Koszty produkcji na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

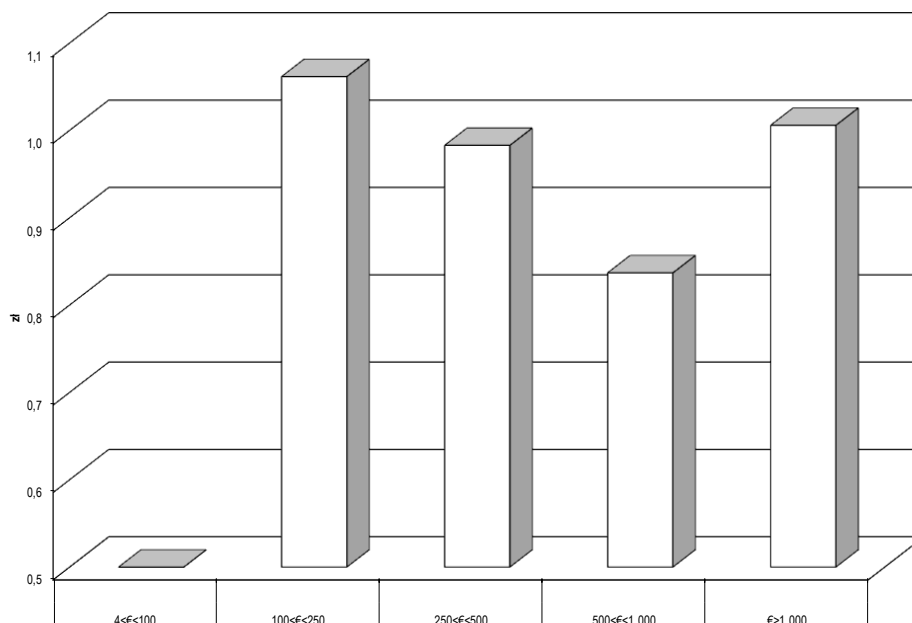
Koszty bezpośrednie będące największą grupą stanowiły w tych gospodarstwach od 30 do 59% kosztów ogółem (patrz: Wykres 2.2-12). Koszty ogólnogospodarcze kształtowały od 18 do 33%. Z kolei koszty czynników zewnętrznych stanowiły od 17 do 33% kosztów ogółem w zależności od badanej grupy gospodarstw. Najniższy udział w analizowanej strukturze kosztów stanowił koszt amortyzacji (od 5 do 7% kosztów ogółem we wszystkich badanych grupach gospodarstw).

Wykres 2.2-12 Struktura kosztów ogółem według klas wielkości ekonomicznej

Efektywność produkcji mierzona stosunkiem poniesionych kosztów ogółem do wytworzonej produkcji ogółem była większa od jedności w dwóch badanych grupach gospodarstw (od 100 do 250, powyżej 1 000 tys. euro SO), co oznacza, że poniesione koszty były wyższe od wytworzonej wartości produkcji.

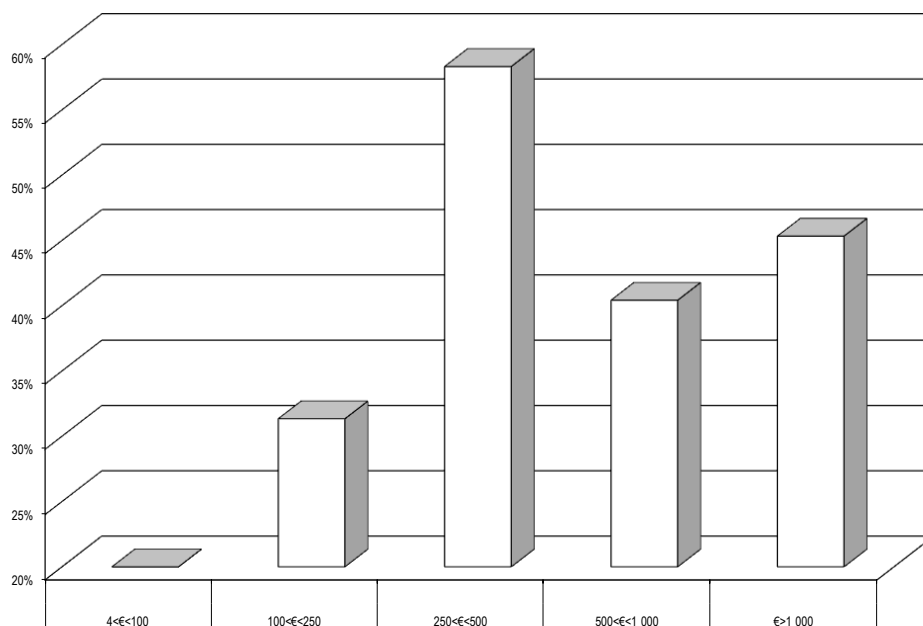
Najniższy poziom efektywności zaobserwowano w gospodarstwach z przedziału od 100 do 250 tys. euro SO, w których na wytworzenie 1 złotówki wartości produkcji poniesiono 1,06 zł kosztów. Spośród badanej grupy, bardziej efektywne okazały się gospodarstwa z grupy od 500 do 1 000 tys. euro SO, w których koszt wytworzenia 1 zł produkcji wyniósł 0,84 zł (patrz Wykres 2.2-13).

Wykres 2.2-13 Koszt wytworzenia 1 zł produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej

Udział kosztów bezpośrednich w wartości wytworzonej produkcji w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO był najwyższy i wynosił 58%. W grupie gospodarstw o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO relacja kosztów bezpośrednich do wartości produkcji ogółem była najniższa i wynosiła 31% (patrz: Wykres 2.2-14).

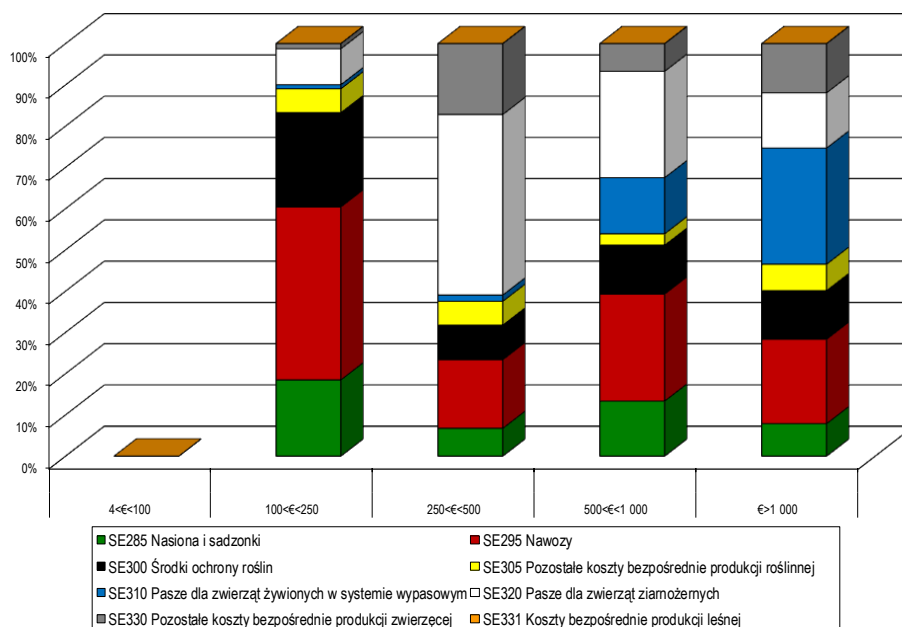
Wykres 2.2-14 Relacja kosztów bezpośrednich do produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej

Ciekawych spostrzeżeń dostarcza analiza kosztów bezpośrednich w zależności od wielkości ekonomicznej badanych obiektów (patrz: Wykres 2.2-15). W grupie gospodarstw o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO najważniejszą pozycją w kosztach bezpośrednich produkcji roślinnej były koszty pasz dla zwierząt żywionych w systemie wypasowym oraz koszty nawożenia. Jednak najwyższy udział kosztów nawozów w strukturze kosztów bezpośrednich wystąpił w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO (42%). W grupie tych gospodarstw odnotowano również najwyższy udział kosztu środków ochrony roślin (23%). W pozostałych klasach wielkości ekonomicznej udział kosztu środków ochrony roślin wahał od 8 do 12%. Z kolei udział nasion i sadzonek stanowił od 7 % w gospodarstwach z grupy od 250 do 500 tys. euro SO do 18% w grupie gospodarstw od 100 do 250 tys. euro SO.

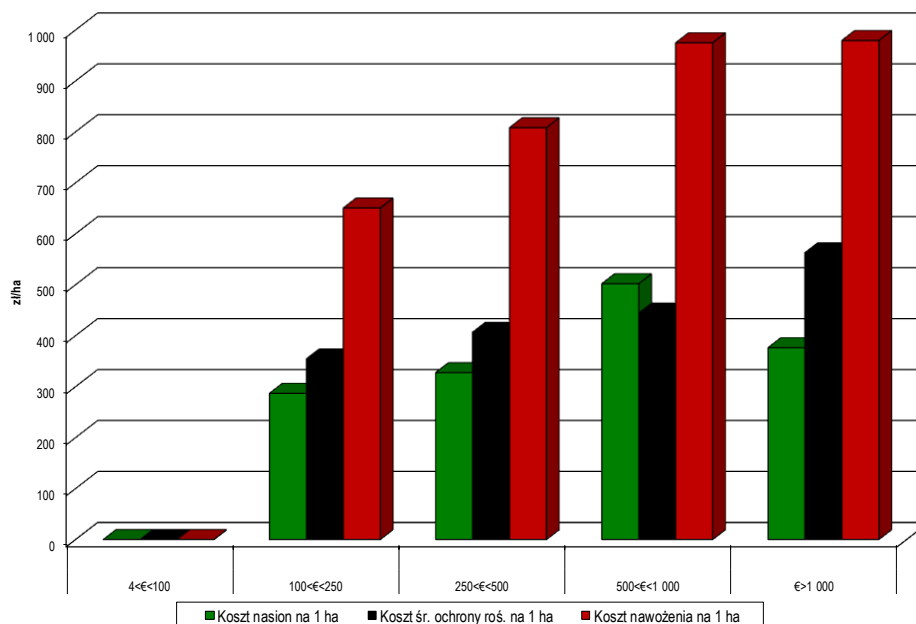
Istotne różnice wystąpiły w strukturze kosztów bezpośrednich produkcji zwierzęcej. Koszty związane z chowem zwierząt żywionych w systemie wypasowym, które w grupie gospodarstw o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO stanowiły 28% kosztów bezpośrednich ogółem, w pozostałych gospodarstwach stanowiły od 1 do 14%. Najwyższy udział kosztów pasz dla zwierząt ziarnożernych w strukturze kosztów bezpośrednich odnotowano w grupie gospodarstw o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO (44%). W grupie tych gospodarstw wystąpił najwyższy udział pozostałych kosztów bezpośrednich produkcji zwierzęcej w całkowitych kosztach bezpośrednich produkcji (17%).

Wykres 2.2-15 Struktura kosztów bezpośrednich według klas wielkości ekonomicznej

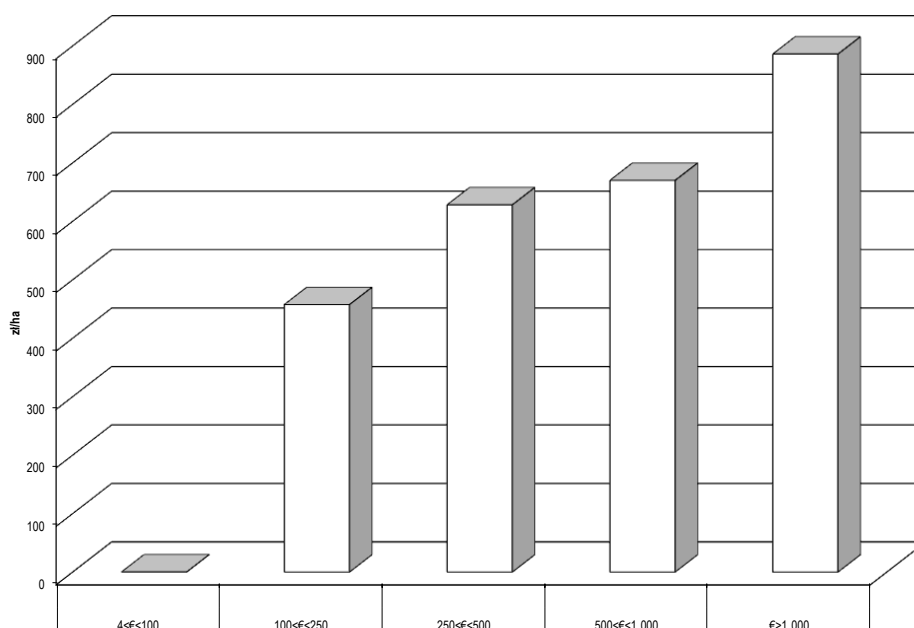
Koszty nawożenia w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych związane były z wielkością ekonomiczną gospodarstw (patrz: Wykres 2.2-16). W 2021 r. gospodarstwa o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO poniosły najwyższe koszty nawożenia wynoszące 979 zł/ha użytków rolnych, a najniższe zauważono w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO (651 zł/ha). W grupie gospodarstw o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO odnotowano również najwyższe koszty środków ochrony roślin na 1 ha, które wynosiły 563 zł/ha. Były one o 208 zł/ha wyższe niż w gospodarstwach, które wykazały się najniższymi kosztami środków ochrony roślin (od 100 do 250 tys. euro SO). W tej grupie gospodarstw odnotowano również najniższy koszt nasion na 1 ha (287 zł/ha), zaś najwyższy w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO (502 zł/ha)

Wykres 2.2-16 Koszty nasion, środków ochrony roślin i nawożenia na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

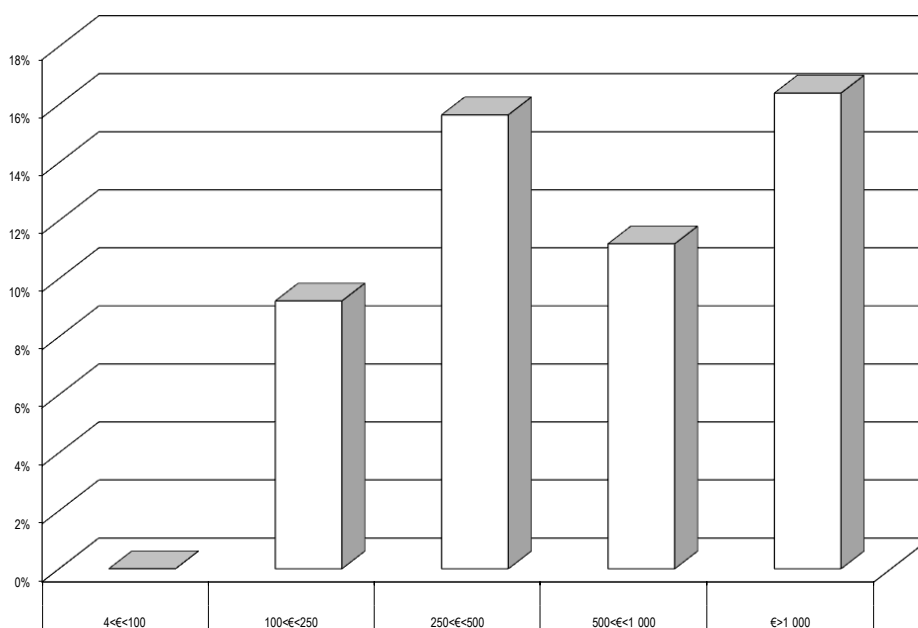
Najwyższe koszty paliw i energii ponosiły gospodarstwa o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO, w których wynosiły one 886 zł/ha UR. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO poniesione koszty paliw i energii kształtowały się na poziomie 457 zł/ha UR, a w pozostałych gospodarstwach koszty te wynosiły od 628 do 670 zł/ha UR (patrz: Wykres 2.2-17).

Wykres 2.2-17 Koszty energii elektrycznej i paliw na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

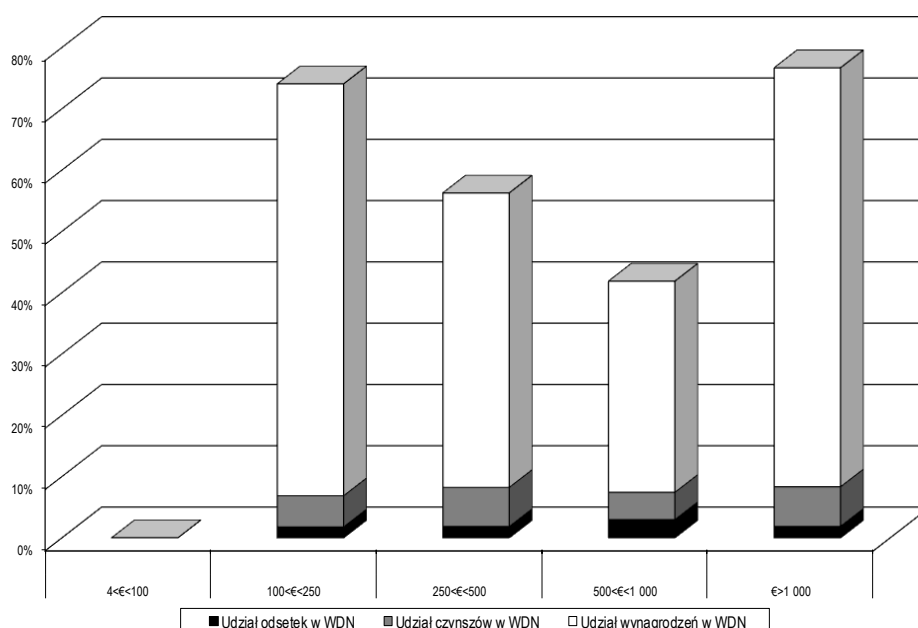
Najwyższy udział amortyzacji w wartości dodanej brutto wystąpił w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO i powyżej 1 000 tys. euro SO, gdzie wynosił 16%. Z kolei w pozostałych grupach gospodarstw udział ten kształtował od 9 do 11% (patrz: Wykres 2.2-18).

Wykres 2.2-18 Udział amortyzacji w wartości dodanej brutto według klas wielkości ekonomicznej

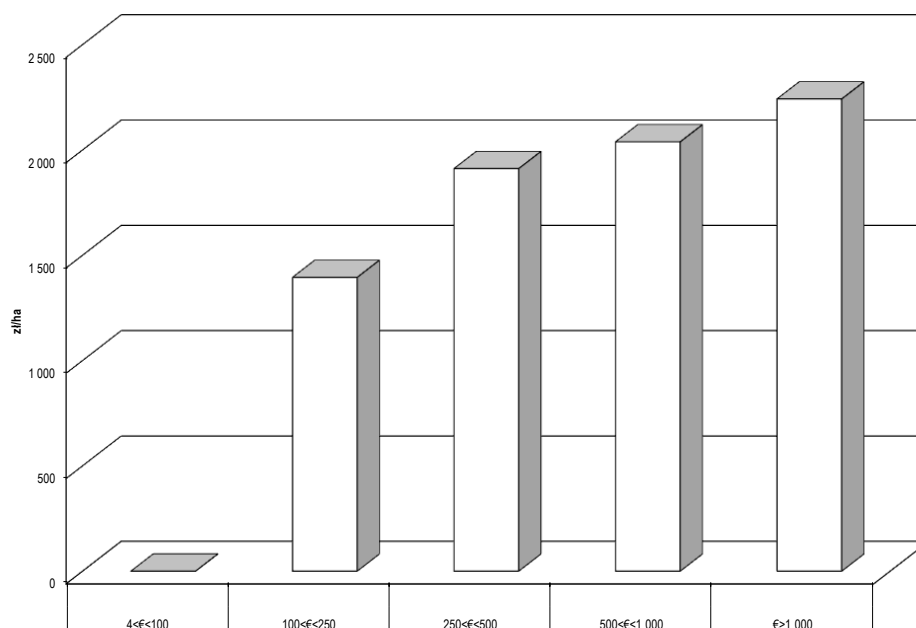

Udział kosztów czynników zewnętrznych w wartości dodanej netto informuje jaka jej część potrzebna jest na pokrycie kosztów wynagrodzeń, czynszów i odsetek. Gospodarstwa osób prawnych charakteryzują wysokie koszty czynników zewnętrznych, w których wynagrodzenia stanowią dominującą pozycję. Najwyższy udział kosztów czynników zewnętrznych w wartości dodanej netto miały gospodarstwa o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO (77%). Najkorzystniejsze relacje kosztów czynników zewnętrznych do wartości dodanej netto miały gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO (42%) (patrz: Wykres 2.2-19).

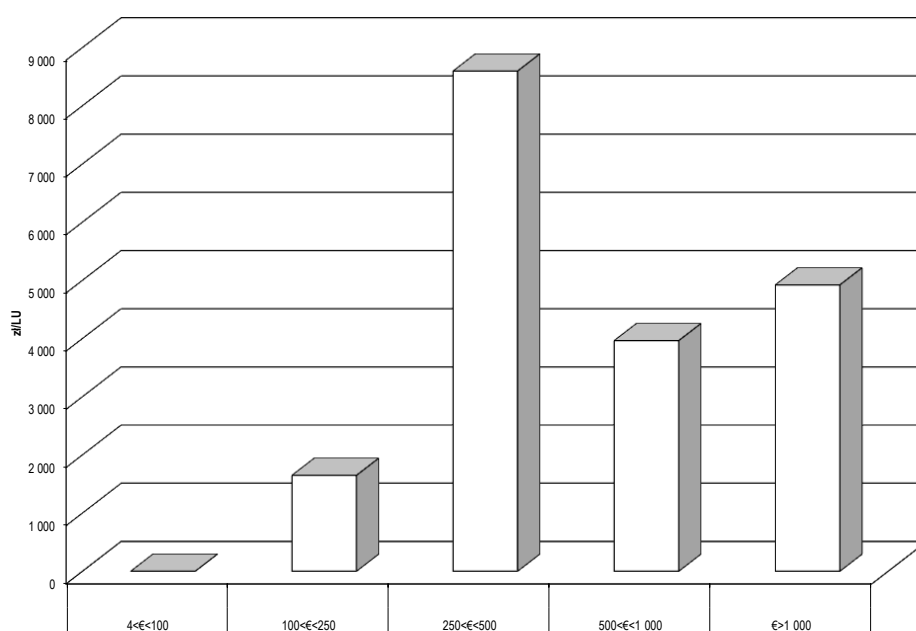
Wykres 2.2-19 Udział kosztów czynników zewnętrznych w wartości dodanej netto według klas wielkości ekonomicznej

Kosztochłonność produkcji roślinnej w zależności od wielkości ekonomicznej gospodarstw charakteryzują koszty bezpośrednie produkcji roślinnej na 1 ha użytków rolnych. Najwyższą kosztochłonność produkcji roślinnej odnotowano w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO (2 242 zł/ha), a najniższą w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO, w których koszty te wyniosły 1 395 zł/ha (patrz: Wykres 2.2-20).

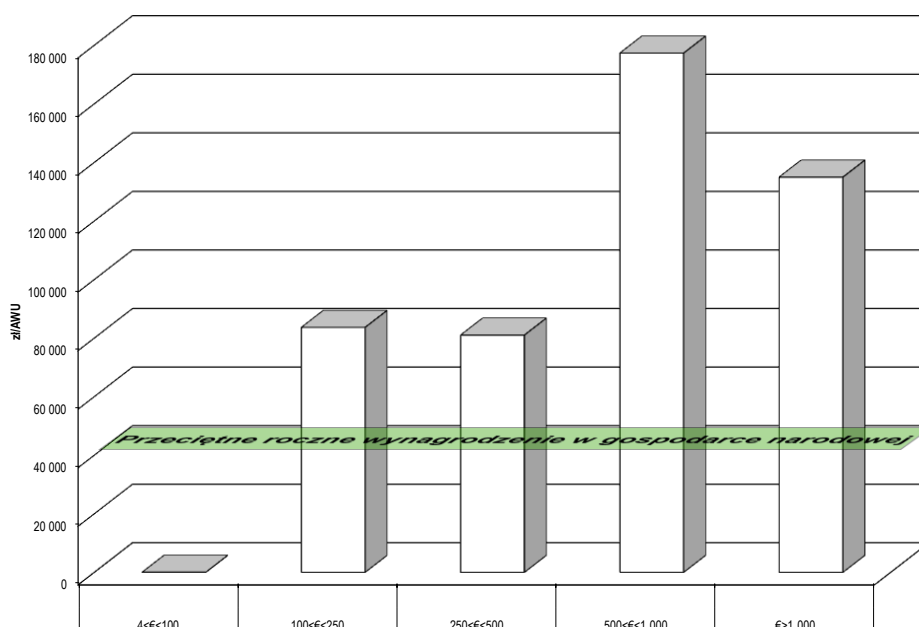
Wykres 2.2-20 Koszty bezpośrednie produkcji roślinnej na 1 ha według klas wielkości ekonomicznej

W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO wartość kosztów bezpośrednich produkcji zwierzęcej na 1 LU była najwyższa i kształtowała się na poziomie 8 595 zł/LU. Najniższe koszty bezpośrednie produkcji zwierzęcej w przeliczeniu na LU wystąpiły w gospodarstwach od 100 do 250 tys. euro SO (1 647 zł/LU) (patrz: Wykres 2.2-21).

Wykres 2.2-21 Koszty bezpośrednie produkcji zwierzęcej na 1 LU według klas wielkości ekonomicznej

Na wykresie 2.2-22 zaprezentowano wartość dodaną netto na osobę pełnozatrudnioną w analizowanych gospodarstwach w porównaniu z przeciętnym rocznym wynagrodzeniem netto w gospodarce narodowej⁵. Analizując ten wykres można dostrzec, że we wszystkich grupach gospodarstw wartość dodana netto na AWU przewyższała średnie krajowe wynagrodzenie netto. Najkorzystniej pod tym względem wypadły gospodarstwa od 500 do 1 000 tys. euro SO, w których WDN/AWU wyniosła 177 316 zł. Najniższą wartość dodaną netto na osobę pełnozatrudnioną wypracowały gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO (81 007 zł) i była ona dwukrotnie niższa od wartości dodanej netto na osobę pełnozatrudnioną jaką wypracowały gospodarstwa od 500 do 1 000 tys. euro SO (patrz: Wykres 2.2-22).

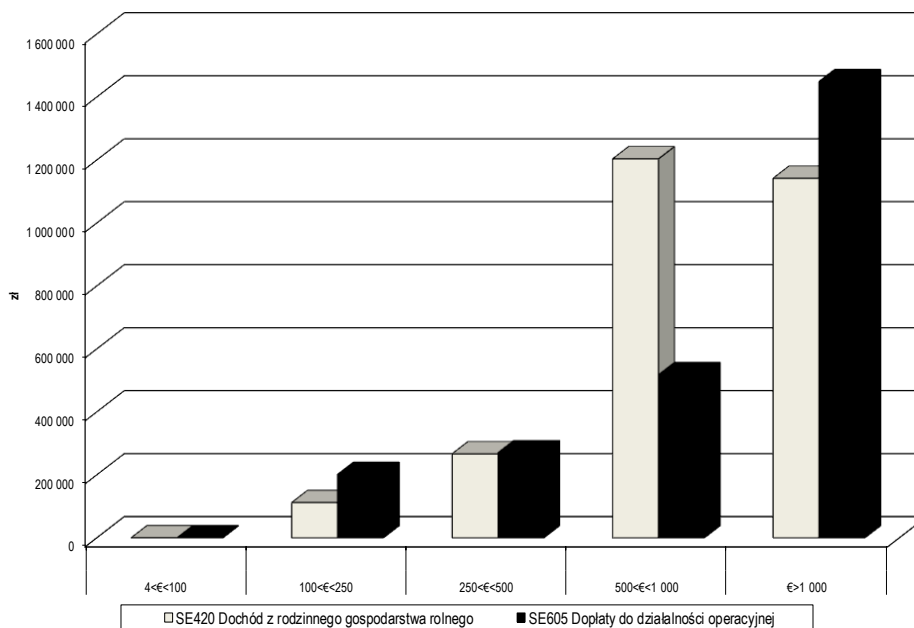
Wykres 2.2-22 Wartość dodana netto na osobę pełnozatrudnioną w porównaniu z przeciętnym rocznym wynagrodzeniem netto w gospodarce narodowej według klas wielkości ekonomicznej

Jak wynika z analizowanych danych, gospodarstwa z osobowością prawną w dużej mierze korzystały z pozarynkowego źródła wspierania dochodów rolniczych, jakimi są dopłaty do działalności operacyjnej. W 2021 r. we wszystkich grupach gospodarstw wartość dopłat do działalności operacyjnej zwiększała się wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej (patrz: Wykres 2.2-23).

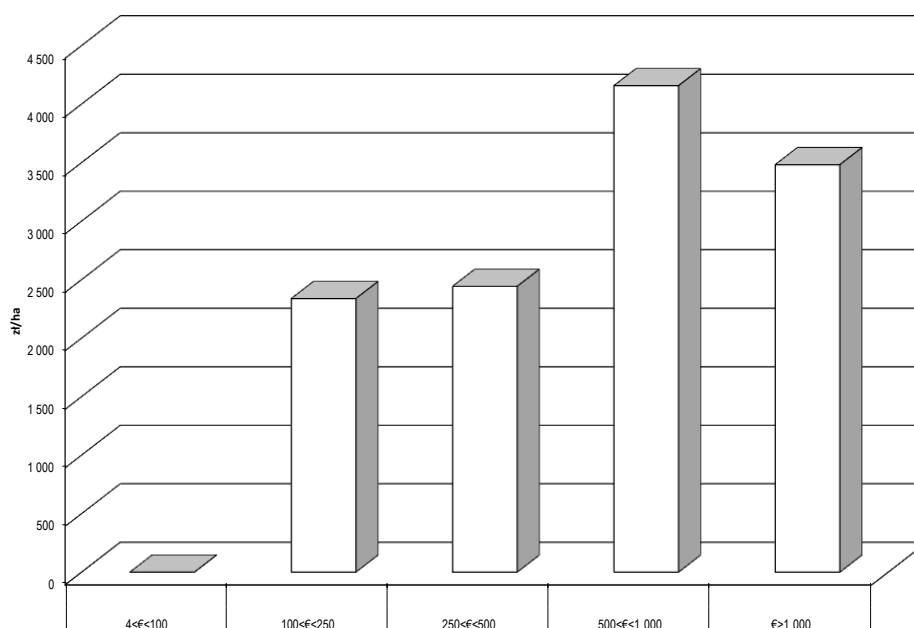
⁵ Przeciętne roczne wynagrodzenie netto w gospodarce narodowej = 45 619 zł w 2021 r. Szacunek własny, na podstawie danych GUS.

Wykres 2.2-23 Dopłaty do działalności operacyjnej oraz dochód netto z gospodarstwa rolnego według klas wielkości ekonomicznej

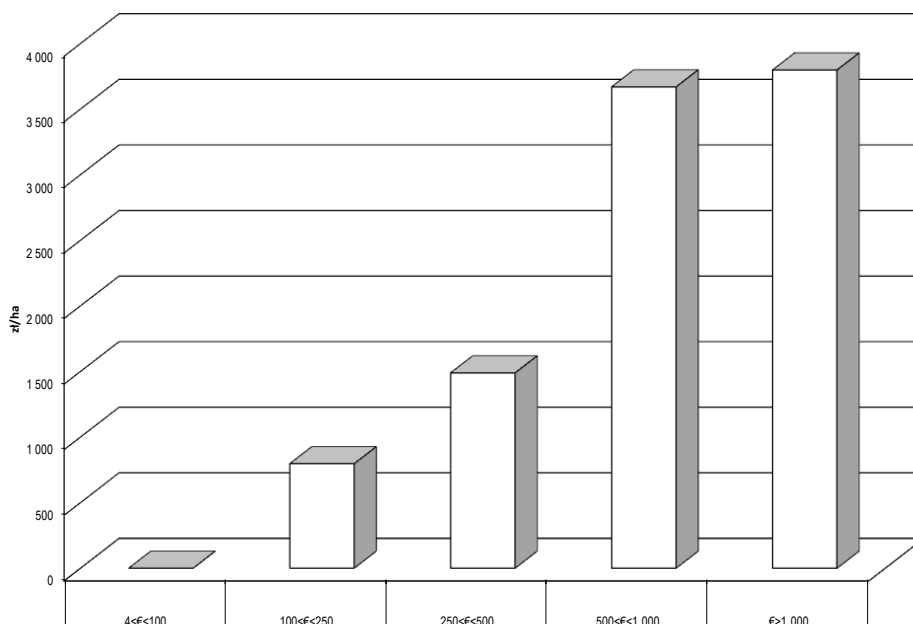
Najwyższą wartość dodaną netto w przeliczeniu na 1 ha UR wytworzyły gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO (4 157 zł). Najstaniej pod tym względem wypadły gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO, w których wartość dodana netto w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wyniosła 2 338 zł (patrz: Wykres 2.2-24).

Wykres 2.2-24 Wartość dodana netto na 1 ha powierzchni użytków rolnych według klas wielkości ekonomicznej

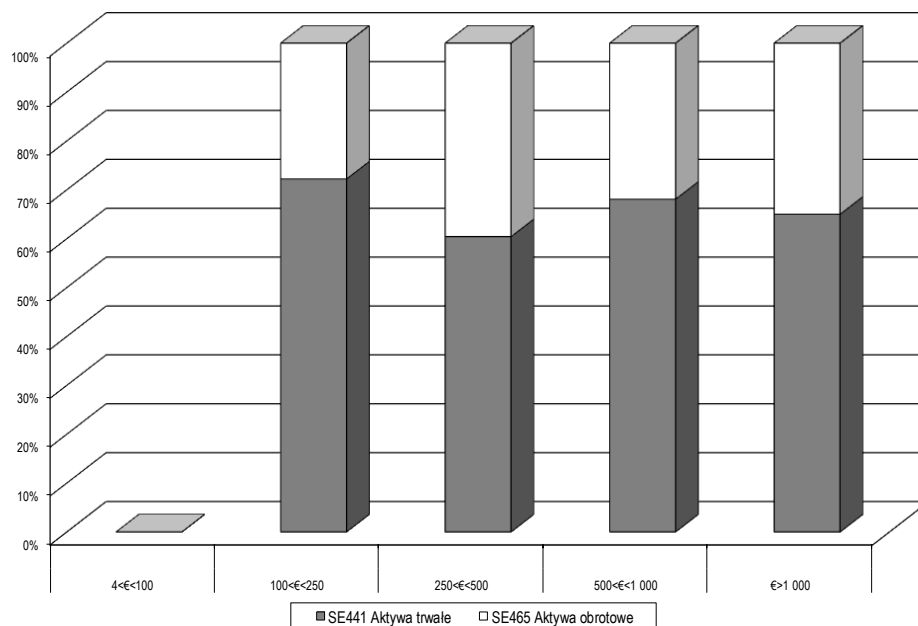
W przypadku dochodu netto przypadającego na 1 hektar własnych użytków rolnych najlepszy wynik pod tym względem osiągnęły gospodarstwa o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO, w których dochód wyniósł 3 798 zł/ha (patrz: Wykres 2.2-25). Z kolei w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO dochód na 1 hektar własnych użytków rolnych był najniższy i kształtował się na poziomie 796 zł/ha.

Wykres 2.2-25 Dochód netto z gospodarstwa rolnego na 1 ha powierzchni własnych użytków rolnych według klas wielkości ekonomicznej

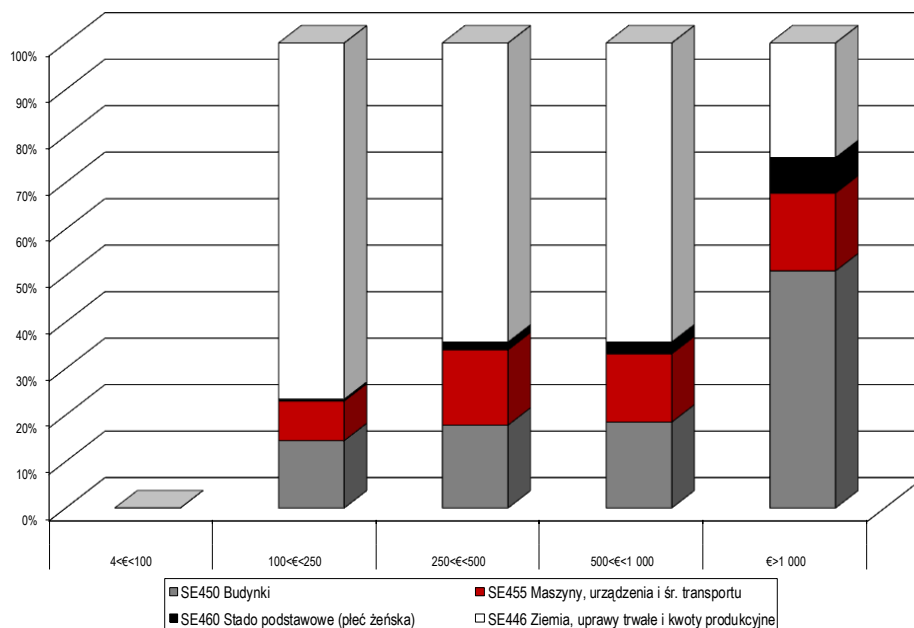
Gospodarstwa z osobowością prawną charakteryzowała stosunkowo korzystna struktura aktywów (patrz: Wykres 2.2-26). Mimo, że udział aktywów trwałych dominował w strukturze majątku to udział aktywów obrotowych (od 28 do 40%) był znacznie wyższy niż w gospodarstwach indywidualnych (od 8 do 19%)⁶. Najwyższy udział aktywów obrotowych (40%) zaobserwowano w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO.

⁶ Bocian M., Malanowska B., Wyniki Standardowe 2021 uzyskane przez indywidualne gospodarstwa rolne uczestniczące w Polskim FADN, Część I. Wyniki Standardowe, Warszawa 2023.

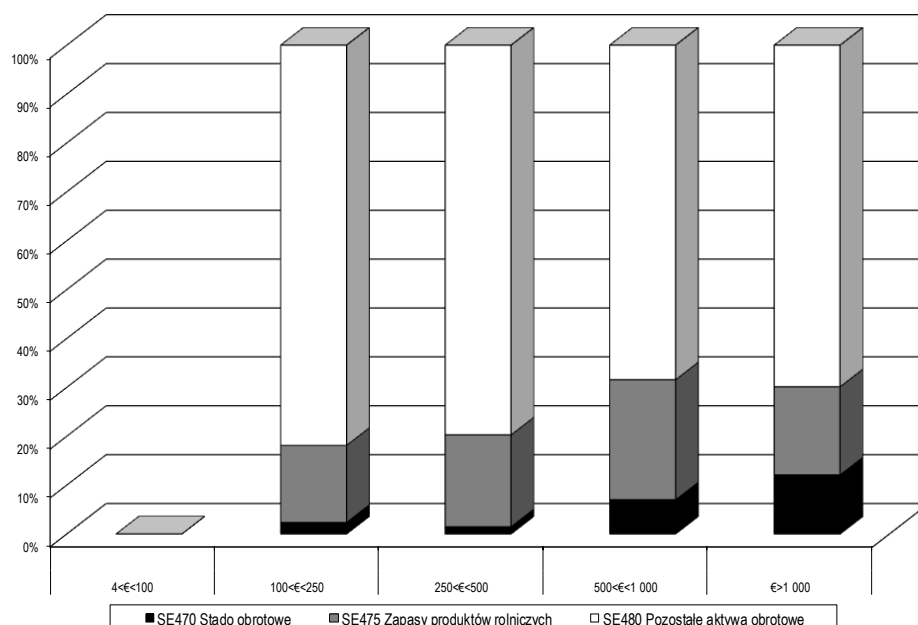
Wykres 2.2-26 Struktura aktywów w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

Porównując struktury aktywów trwałych w grupach gospodarstw o wielkości ekonomicznej do 1 000 tys. euro SO zauważa się przewagę udziału ziemi (od 64 do 77%). W gospodarstwach największych (powyżej 1 000 tys. euro SO), relatywnie wysoki udział miały budynki (51% w strukturze aktywów trwałych), co związane było między innymi z posiadaniem inwentarzem żywym przez tą grupę gospodarstw (patrz: Wykres 2.2-2). Ponadto wartość stada podstawowego w ogólnej wartości aktywów trwałych w tej grupie gospodarstw była najwyższa spośród badanych grup i wynosiła 8%. Z kolei udział maszyn i urządzeń w wartości aktywów trwałych wahał się od 9 do 17% (patrz: Wykres 2.2-27).

Wykres 2.2-27 Struktura aktywów trwałych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

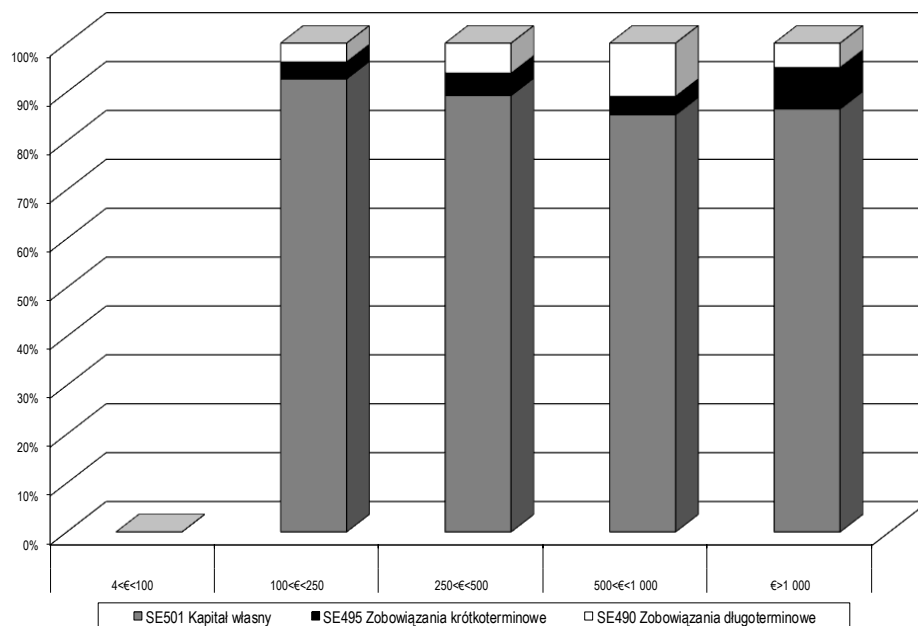

Analiza struktury aktywów obrotowych w gospodarstwach osób prawnych wskazuje, że najważniejszą pozycją były pozostałe aktywa obrotowe, na które składają się: wartość upraw na pniu, udziały gospodarstwa rolnego w jednostkach rolniczych, należności krótkoterminowe, gotówka w kasie i na rachunku bankowym. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO pozostałe środki obrotowe stanowiły 82%, zaś w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 250 do powyżej 1 000 tys. euro SO 68 - 80% ogółu środków obrotowych. Najwyższy udział zapasów w wartości środków obrotowych gospodarstw wystąpił w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO i wynosił 25%. Z kolei w grupie gospodarstw o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO zaobserwowano najwyższy udział stada obrotowego w strukturze aktywów obrotowych (12%), zaś w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO udział stada obrotowego był najniższy i wyniósł 1% aktywów obrotowych (patrz: Wykres 2.2-28).

Wykres 2.2-28 Struktura aktywów obrotowych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

Udział kapitału własnego w pasywach w badanych grupach gospodarstw kształtował się na poziomie od 85 do 93%. Najniższy udział kapitału własnego w pasywach miały gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO. Omawiane gospodarstwa różniły się strukturą zobowiązań. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 500 tys. euro SO udział zobowiązań długo- i krótkoterminowych były na zbliżonym poziomie. Z kolei w gospodarstwach powyżej 1 000 tys. euro SO zobowiązania krótko długoterminowe stanowiły odpowiednio: 63% i 37% w strukturze zobowiązań ogółem, zaś w grupie gospodarstw od 500 do 1 000 tys. euro SO relacja zobowiązań jest odwrotna. Z punktu widzenia funkcjonowania wspomniana grupa gospodarstw miała najkorzystniejszą strukturę zadłużenia, ponieważ na bieżącą działalność zaciągnęły mniej kredytów krótkoterminowych niż długoterminowych na działalność inwestycyjną (patrz: Wykres 2.2-29).

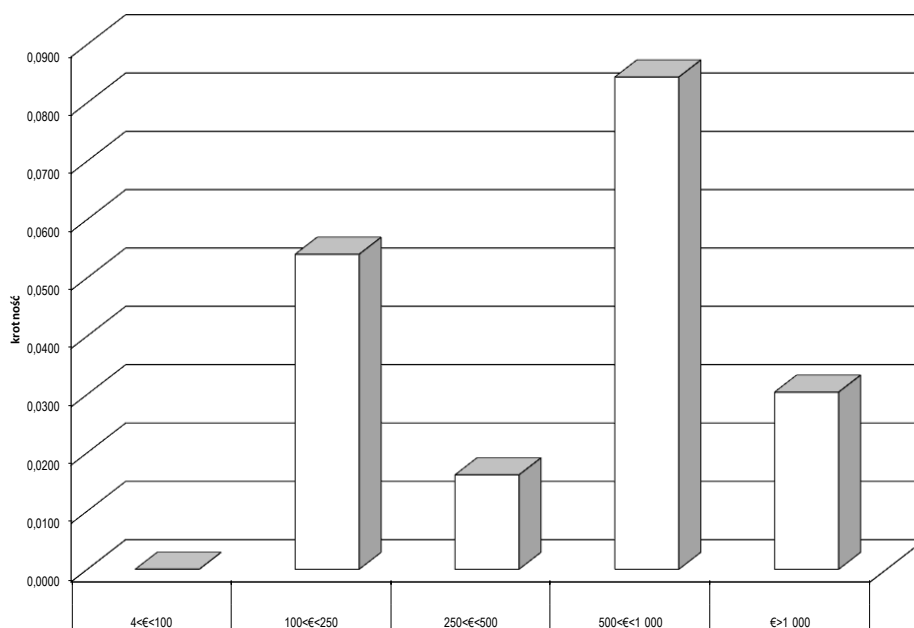
Wykres 2.2-29 Struktura pasywów w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

Przepływy pieniężne (2)⁷ przedstawiają nadwyżkę finansową, która po sfinansowaniu kosztów działalności operacyjnej, inwestycyjnej i spłacie zadłużenia, pozostaje do dyspozycji właścicieli gospodarstwa oraz na zgromadzenie oszczędności gospodarstw rolnych niezbędnych do sfinansowania w przyszłości inwestycji odtworzeniowych i rozwojowych. Relacja przepływów pieniężnych (2) do wartości aktywów ogółem odpowiada wielkości zwrotu ze środków ulokowanych w składnikach majątku gospodarstwa. Najwyższym poziomem zwrotu charakteryzowały się gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO (0,08), a najniższym gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO (patrz: Wykres 2.2-30).

⁷ Przepływ pieniężny (2) (SE530) -ukazuje zdolność gospodarstwa rolnego do samofinansowania swojej działalności i tworzenia oszczędności. Przepływ pieniężny (2) obliczany jest w następujący sposób: Przepływ pieniężny (1) + sprzedaż środków trwałych - zakupy i inwestycje w środki trwałe + stan zobowiązań na koniec roku - stan zobowiązań na początek roku. Natomiast przepływ pieniężny (1) to: sprzedaż produktów + inne przychody + sprzedaż zwierząt - koszty ogółem - koszty zakupu zwierząt + saldo dopłat i podatków dotyczących działalności operacyjnej + saldo dopłat i podatków dotyczących inwestycji.

Wykres 2.2-30 Relacja przepływów pieniężnych (2) do aktywów ogółem według klas wielkości ekonomicznej

Wnioski

1. Uwzględniając typ rolniczy zdecydowaną większość populacji gospodarstw z osobowością prawną stanowiły jednostki wyspecjalizowane w uprawach polowych (57%). Z kolei pod względem wielkości ekonomicznej największy udział stanowiły gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO (26%).
2. Analizując gospodarstwa osób prawnych pogrupowane według klas wielkości ekonomicznej, najwyższą efektywność zaobserwowano w grupie gospodarstw o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO. Koszty produkcji w tych gospodarstwach wyniosły 0,84 zł na jednostkę wartości produkcji. Natomiast w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO stosunek kosztów do produkcji wyniósł 1,06 i był to najniższy poziom efektywności produkcji w badanej próbie gospodarstw. W przypadku typów najniższą efektywność produkcji bez dopłat uzyskały gospodarstwa z produkcją zwierzęcą (typ 5, 6, 7), gdzie stosunek wartości kosztów całkowitych do wartości produkcji ogółem wyniósł 1,09, a najwyższą efektywność odnotowano w gospodarstwach z uprawami polowymi (0,87).
3. Najwyższą wartość dodaną netto w przeliczeniu na osobę pełnozatrudnioną, wśród grup gospodarstw ustalonych na podstawie dwóch kryteriów grupowania (TF8, ES6), uzyskały gospodarstwa specjalizujące się w uprawach polowych (207 508 zł) i gospodarstwa od 500 do 1 000 tys. euro SO (177 316 zł). Na drugim biegunie, z wartościami najniższymi znalazły się gospodarstwa z produkcją zwierzęcą (typ 5, 6, 7 - 42 758 zł) oraz gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO (81 007 zł).
4. Spośród analizowanych rozkładów grup gospodarstw najwyższy dochód netto uzyskały gospodarstwa z mieszaną produkcją roślinną i zwierzęcą (759 252 zł) i gospodarstwa o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO (1 141 687 zł). Z kolei wartości najniższe uzyskały gospodarstwa z produkcją zwierzęcą (- 88 537 zł) oraz gospodarstwa od 100 do 250 tys. euro SO (111 743 zł).
5. Sytuacja finansowa gospodarstw pogrupowanych według typów rolniczych i klas wielkości ekonomicznej była bardzo zróżnicowana i znacznie odbiegała od przeciętnych wyników gospodarstw indywidualnych (rodzinnych) znajdujących się w polu obserwacji Polskiego FADN.
6. Zaobserwowane różnice w wynikach działalności osiągniętych przez poszczególne grupy gospodarstw z osobowością prawną wymagają pogłębionych analiz statystycznych zbiorowości tych gospodarstw, a niniejsze opracowanie może być tylko przyczynkiem do przeprowadzenia tych analiz.

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

Druk i oprawa: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB